

KUNST SCHATTEN

tekst: Rosie Dickins - illustraties: Nicola Butler

met dank aan Dr. Erika Langmuir
voor haar deskundige informatie en advies

Standaard Uitgeverij

Met originele kunstwerken van:

- * Vincent Van Gogh
- * Katsushika Hokusai
- * Hendrick Avercamp
- * Pablo Picasso
- * Paul Klee
- * Henri Rousseau
- * Alexander Calder
- * Henri Matisse
- * James Whistler
- * Claude Monet
- * Wassily Kandinsky
- * Shen Quan
- * Edgar Degas
- * Alberto Giacometti
- * Damien Hirst
- * Johnny Bulunbulun
- * Georgia O'Keeffe
- * Jackson Pollock
- * J.M.W. Turner
- * Richard Long

Ideeën van Abigail Brown, Nicola Butler, Mary Cartwright, Katie Lovell, Sam Meredith en Non en Daisy Taylor

Tekeningen van Georgien Overwater

Kunst- en Vliegwerk

Hallo, ik ben Vlieg en wil je rondleiden in de wondere wereld van kunst en cultuur. En wees gerust, daar weet ik alles van!

Ga maar eens een kijkje nemen op www.vliegjemee.be.

Ik vlieg de hele wereld rond op zoek naar kunst. En dat is een hele klus hoor! Zo was ik onlangs in Amerika, waar ze me vertelden dat je door met verf te spatten kunst kunt maken. Iemand als Jackson Pollock is zo heel beroemd geworden. En wist je dat de Aboriginals hun kunstwerken op boomschors schilderen met penselen van takjes en gras? Ik niet! Toen ik in dit boek las dat zelfs collages en handafdrukken uit modder kunst kunnen zijn, gingen mijn ogen helemaal open. Alles kan kunst zijn en het is helemaal niet zo moeilijk om zelf een kunstwerk te maken.

Dat kan jij dus ook. Probeer maar eens met de tips in dit boek en wie weet word jij wel een échte kunstenaar!

Groetjes en veel plezier,
Vlieg

Inhoud

Inleiding	6
Sterrennacht van van Gogh	8
Doen: Zwierig landschap	10
De grote golf van Hokusai	12
Doen: Zee in druk	15
Wintertafereel van Avercamp	16
Doen: Bomen in de winter	18
Polichinelle van Picasso	20
Doen: Clowncollage	22
Afrikaanse maskers	24
Doen: Maskers van karton	26
Gouden vis van Klee	28
Doen: Wonderlijke wezens	30
Apen in een oranjebos van Rousseau	32
Doen: Oerwoudtafereel	34
Eleven polychrome van Calder	36
Doen: Veelkleurige mobile	38
Het verdriet van de koning van Matisse	40
Doen: Kleurige collage	42
Nachtelijk tafereel in zwart en goud	
van Whistler	44
Doen: Spetterend vuurwerk	47

Waterlelies van Monet	48
Doen: Waterlelies in laagjes	50
Vierkanten met cirkels van Kandinsky	52
Doen: Kleurcontrasten	54
Kat van Shen Quan	56
Doen: Een geschilderde kat	58
Blauwe danseressen van Degas	60
Doen: Danseressen in pastel	62
Het plein van Giacometti	64
Doen: Foliefiguren	66
Spin painting van Hirst	68
Doen: Spin-painted bord	70
Schorsschildering van Bulunbulun	72
Doen: Bonte dieren	75
Datura van O'Keeffe	76
Doen: Bloemencollage	78
Lavendelnevel van Pollock	80
Doen: Spatschilderij	82
Schitterende tegels	84
Doen: Fonkelende tegels	86
De 'Strijdende Temeraire' van Turner	88
Doen: Onstuimige zeeën	90
Cirkel van modderhanden van Long	92
Doen: Handafdrukken in cirkels	94

Inleiding

Dit boek bevat een bijzondere kunstcollectie uit de hele wereld. Er zijn maskers uit Afrika, prenten uit Japan en schilderijen en beelden uit Europa. Je vindt informatie over elk kunstwerk en over de kunstenaar die het heeft gemaakt, en daarna kun je zelf iets maken wat erop geïnspireerd is. In dit boek vind je ook heel wat ideeën waarbij je dezelfde methode of materialen gebruikt. Andere projecten hebben de afbeelding als uitgangspunt, zodat je dezelfde thema's en ideeën kunt verkennen.

Waterlelies - De morgen

geschilderd door Claude Monet tussen 1914 en 1918

Dit rustgevende tafereel laat de vijver zien in de tuin van Claude Monet in Giverny in Frankrijk. Monet heeft de vijver zelf ontworpen en schilderde die gedurende dertig jaar steeds weer. Hij vulde enorme stukken doek met snelle klodertjes verf, waarmee hij probeerde het effect van zonlicht op water te vangen. Zijn losse, schetsmatige stijl geeft een donmerge sfeer, vol golfjes, weerspiegelingen en schilderachtige waterlelies.

Dit schilderij is er een van een serie, die de vijver van zonsopgang tot de schemering laat zien.

Over Monet

Claude Monet werd in 1840 in Frankrijk geboren. Als jonge kunstenaar bracht hij zijn tijd al schilderend buitenshuis door - op zonnige velden, windrige stranden of besneeuwde wegen. Wat voor weer het ook was, hij wilde ter plaatse zijn om het veranderende licht te bestuderen.

Eerst lachten de mensen om de stijl van Monet. Ze vonden zijn schilderijen veel te schetsmatig en te oppervlakkig. Maar toen hij stierf, in 1926, was hij een van de meest succesvolle kunstenaars met hele galeriën die aan zijn werk waren gewijd.

Monet had er heel veel voor over om het perfecte uitzicht te behouden. Hij sat in schommelende bootjes, beklemde gumde ladders en groef zelfs buien om in te kunnen staan.

Eerst lees je over het beroemde schilderij met waterlelies, dat bestaat uit verschillende laagjes verf. Daarna probeer je zelf lelies te maken van laagjes gekleurd papier.

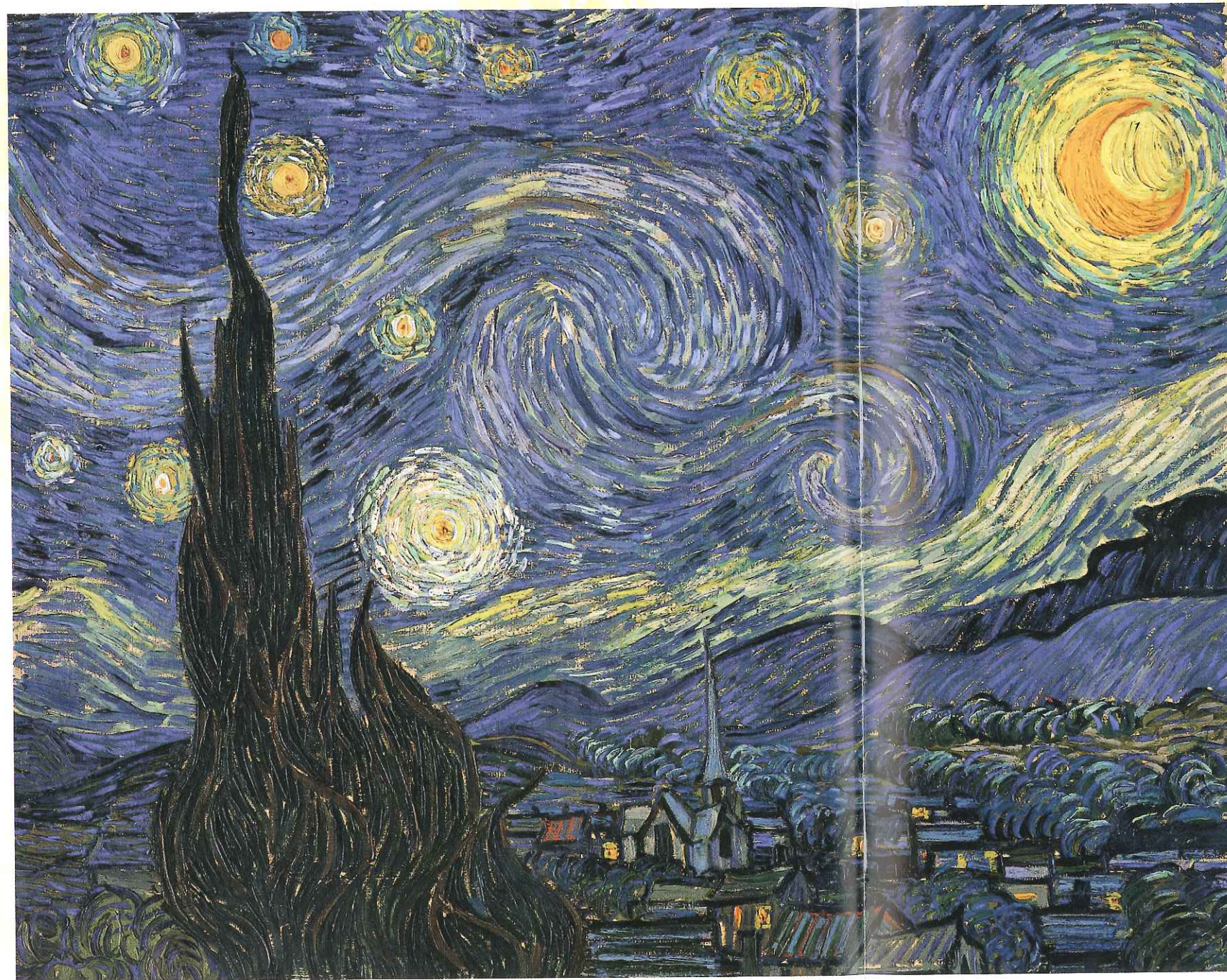
Dit heb je nodig

De meeste kunstenaars werken in een atelier waar ze de ruimte hebben om dingen te maken en te bewaren. Maar als je een tafel of de vloer bedekt met oude kranten en een doos neemt voor je spullen, kun je ook al starten. Het is wel verstandig om eerst de uitleg bij het werkje te lezen voordat je begint. Hier volgt een lijst met materialen die in dit boek worden gebruikt:

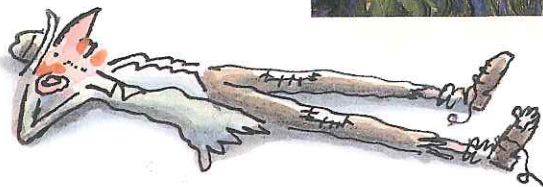
- * gekleurd papier, gewoon papier en zijdepapier
- * geschenkpapier en kranten
- * karton, vilt en stukjes stof
- * potloden, viltstiften en inkt
- * kleurkrijt of pastelkrijt
- * waskrijt en oliepastel
- * waterverf en acrylverf
- * vingerverf en plakkaatverf
- * penselen in verschillende maten
- * hobbylijm, plakband en een lijmsstift
- * aluminiumfolie, glitter en touw of raffia
- * een plastic vork en een rietje
- * een kartonnen bordje, een kartonnen doos en een naald
- * watten, pijpenragers en kneedgum
- * een spons, een tandenstoker en wat zout
- * noppenplastic

Sterrennacht

geschilderd door Vincent van Gogh in 1889

Van Gogh zei ooit: 'Als ik naar de sterren kijk, ga ik altijd dromen.'

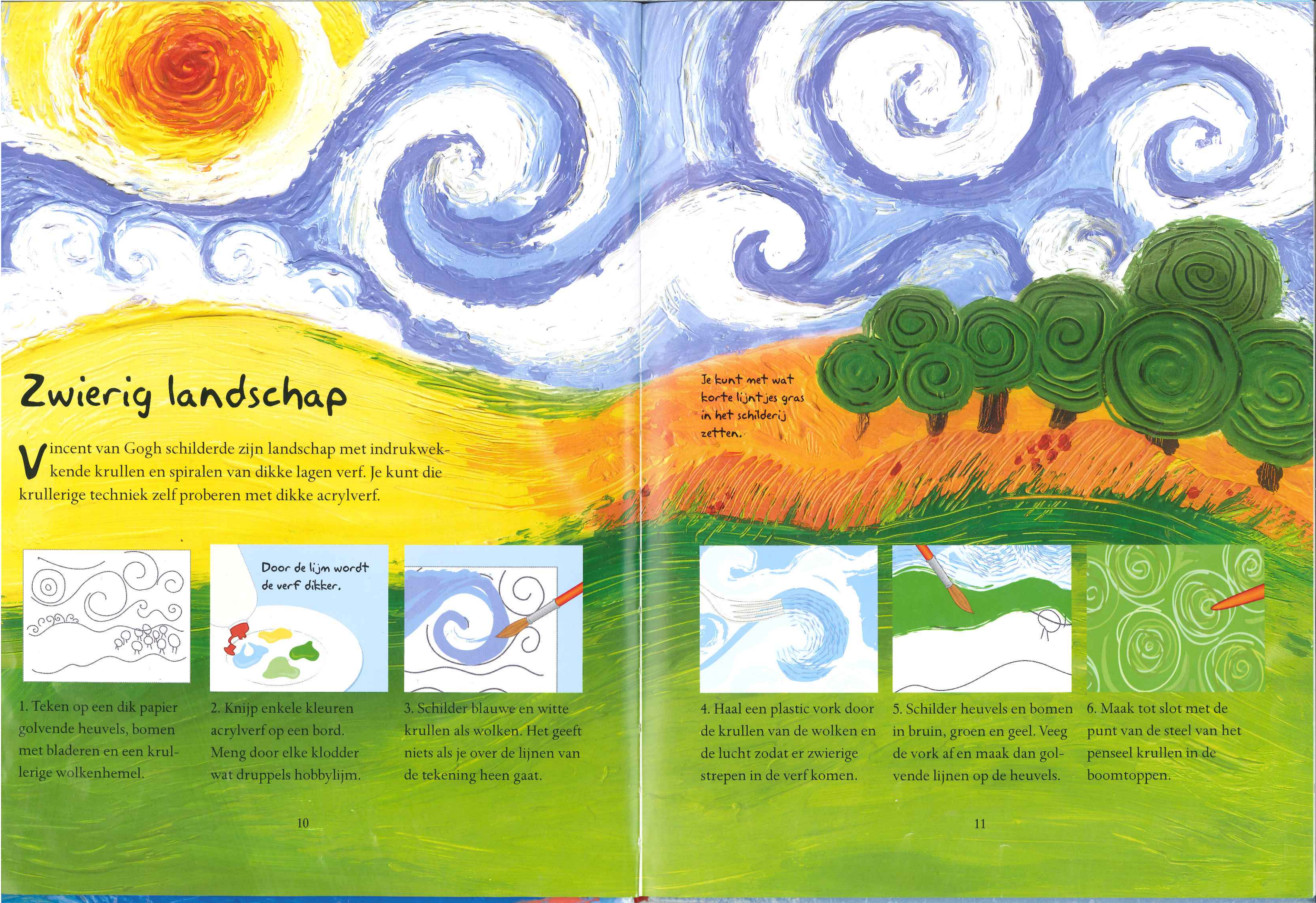

Dit schilderij laat een indrukwekkende nachtelijke hemel zien met twinkelende sterren en kronkelige bomen. Het tafereel bestaat uit laagjes verf die zo dik zijn dat je de strepen van het penseel erin kunt zien. De kunstenaar, Vincent van Gogh, gebruikte graag sterk gekleurde verf, vaak rechtstreeks uit de tube. Zijn krachtige kleuren en zwierige penseelstreken maken zijn schilderijen levendig en vol beweging.

Over van Gogh

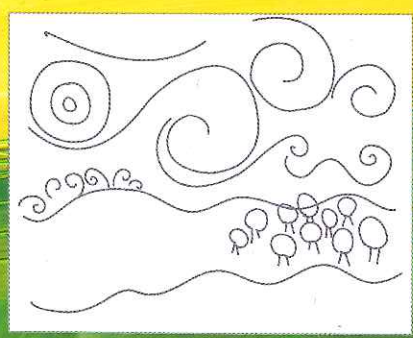
Vincent van Gogh werd in 1853 geboren in Nederland. Toen hij 27 was, had hij al zonder succes voor de klas, in een winkel en op de preekstoel gestaan. Toen besloot hij zich aan de kunst te wijden. Hij kon er echter niet van leven en wist tijdens zijn leven slechts één schilderij te verkopen. Maar tegenwoordig zijn zijn schilderijen miljoenen waard!

Helaas leed van Gogh aan een geestelijke ziekte. Heel bekend is dat hij een stuk van zijn linkeroor afsneed nadat hij ruzie had gemaakt met een vriend. In 1889 zat hij in een zenuwinrichting. Hij bleef verwoed schilderen, maar werd steeds somberder. Een jaar later schoot hij zichzelf dood.

Zwierig landschap

Vincent van Gogh schilderde zijn landschap met indrukwekkende krullen en spiralen van dikke lagen verf. Je kunt die krullerige techniek zelf proberen met dikke acrylverf.

1. Teken op een dik papier golvende heuvels, bomen met bladeren en een krullerige wolkenhemel.

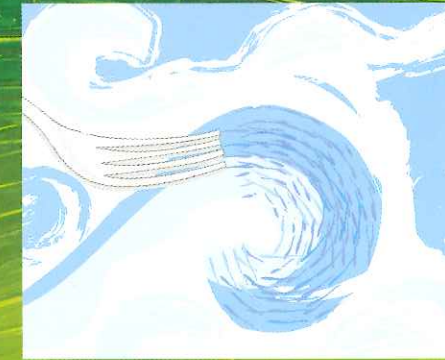

2. Knijp enkele kleuren acrylverf op een bord. Meng door elke klodder wat druppels hobbylijm.

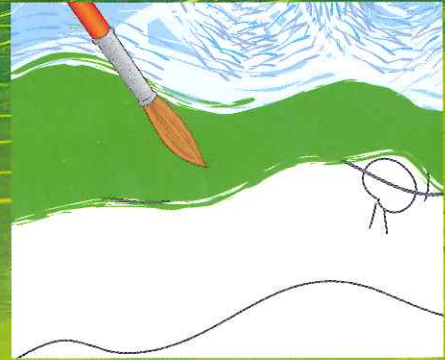

3. Schilder blauwe en witte krullen als wolken. Het geeft niets als je over de lijnen van de tekening heen gaat.

Je kunt met wat korte lijntjes gras in het schilderij zetten.

4. Haal een plastic vork door de krullen van de wolken en de lucht zodat er zwierige strepen in de verf komen.

5. Schilder heuvels en bomen in bruin, groen en geel. Veeg de vork af en maak dan golvende lijnen op de heuvels.

6. Maak tot slot met de punt van de steel van het penseel krullen in de boomtoppen.

De grote golf bij Kanagawa

getekend door Katsushika Hokusai tussen 1823 en 1829

Deze tekening werd in hout gesneden - een stuk hout voor elke kleur. De stukken worden dan met inkt bestreken en op papier gedrukt.

Deze Japanse prent zit vol drama met kleine bootjes die op de onstuimige zee heen en weer worden geslingerd. Een enorme golf krult over de boten heen en klauwen van schuim reiken naar de zeelieden. De golf is zo groot dat de top van de berg Fuji verderop erbij in het niet lijkt te zinken.

Drijvende wereld

In Japan worden dit soort afbeeldingen ukiyo-e of 'tekeningen van de drijvende wereld' genoemd. Ze zijn bedoeld om de kwetsbare schoonheid van het dagelijks leven te prijzen. Vaak staan er populaire toneelspelers op, of chique vrouwen of landschappen met mensen in het dagelijks leven, zoals hier de zeelieden.

Over Hokusai

Katsushika Hokusai werd in 1760 geboren in Tokio. Hij ging in de leer bij een drukker, maar experimenteerde zoveel dat hij werd ontslagen. Hij bleef echter koppig experimenteren en werd heel succesvol. Later werden zijn populaire prenten zo vaak gekopieerd dat het hout waarmee ze werden gedrukt, versleten raakte.

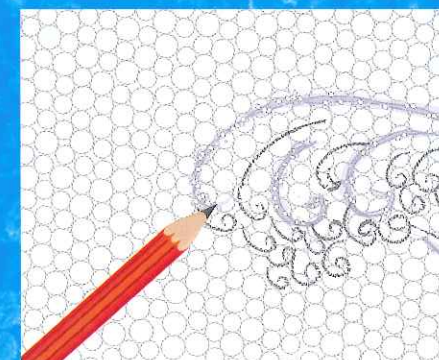
De afbeelding wordt
een precieze weergave
van de oorspronkelijke
tekening.

Zee in druk

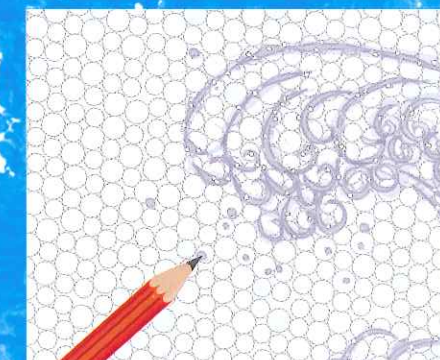
Hokusai drukte zijn torenhoge golf met zeeblauwe inkt op wit papier. Hieronder kun je zien hoe je je eigen onstuimige zee in blauw en wit kunt drukken.

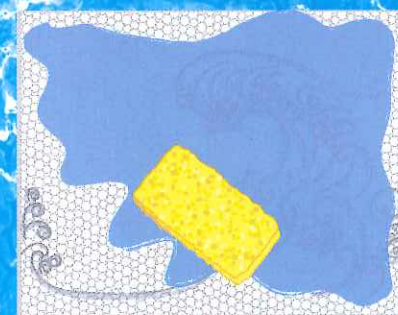
1. Teken een zee op een plat stuk plastic of noppenfolie.

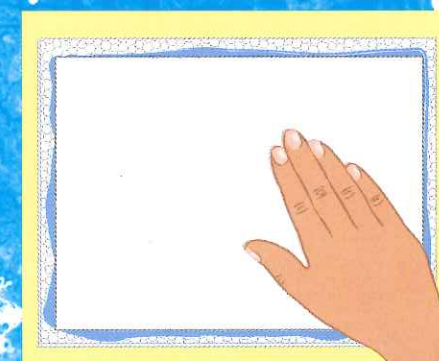
2. 'Kerf' de tekening in het plastic met een scherp potlood. Doe dit heel veel keer langs elke lijn.

3. Maak hier en daar gaatjes rond de randen van de golven. Borstel losse stukjes plastic weg.

4. Meng wat blauwe plakkaatverf en breng die met een spons op het plastic aan. Leg er een papier op.

5. Wrijf met je hand over het papier en houd je vingers daarbij plat. Til dan het papier op.

Een wintertafereel met schaatsters

geschilderd rond 1608 door Hendrick Avercamp

16

Dit 400 jaar oude Hollandse schilderij laat een winterlandschap zien. Allerlei mensen wandelen in de sneeuw of schaatsen op het ijs ... of ze vallen. Er is zelfs een sneeuwballengevecht gaande.

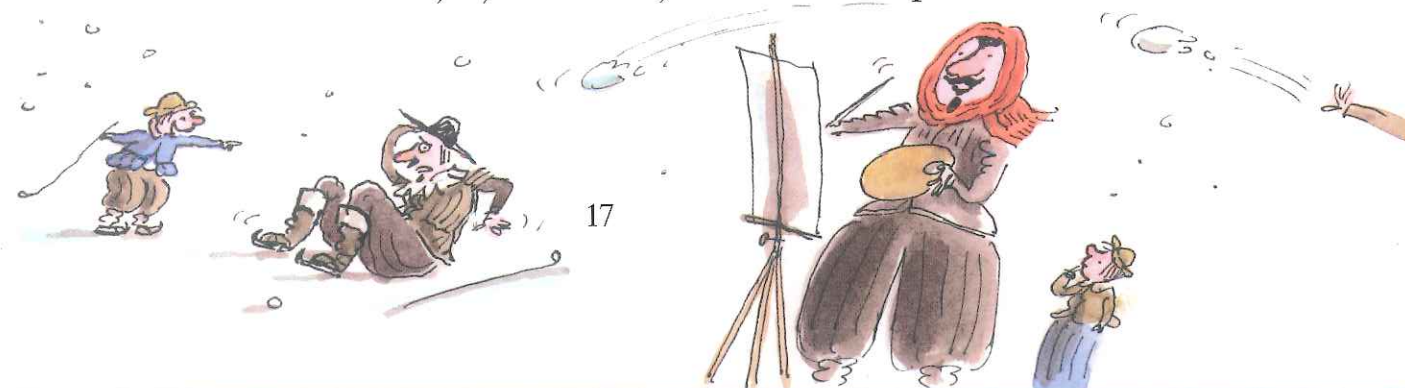
Denkbeeldige kastelen

Toen dit schilderij gemaakt werd, waren landschapsschilderijen een rage. De kunstenaar, Hendrick Avercamp, was gespecialiseerd in winterse taferelen. Hij woonde in Holland en zijn schilderijen gaan altijd over het platteland en de mensen die daar wonen. Het resultaat lijkt ongelooflijk echt, maar dat is het niet. Het kasteel met de toren bestond alleen in de fantasie van Avercamp.

Dit zijn close-ups van enkele schaatsters. Let op hun logge winterkleden.

Over Avercamp

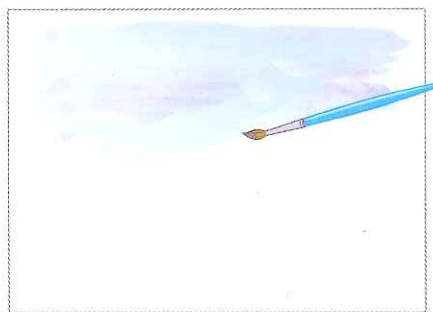
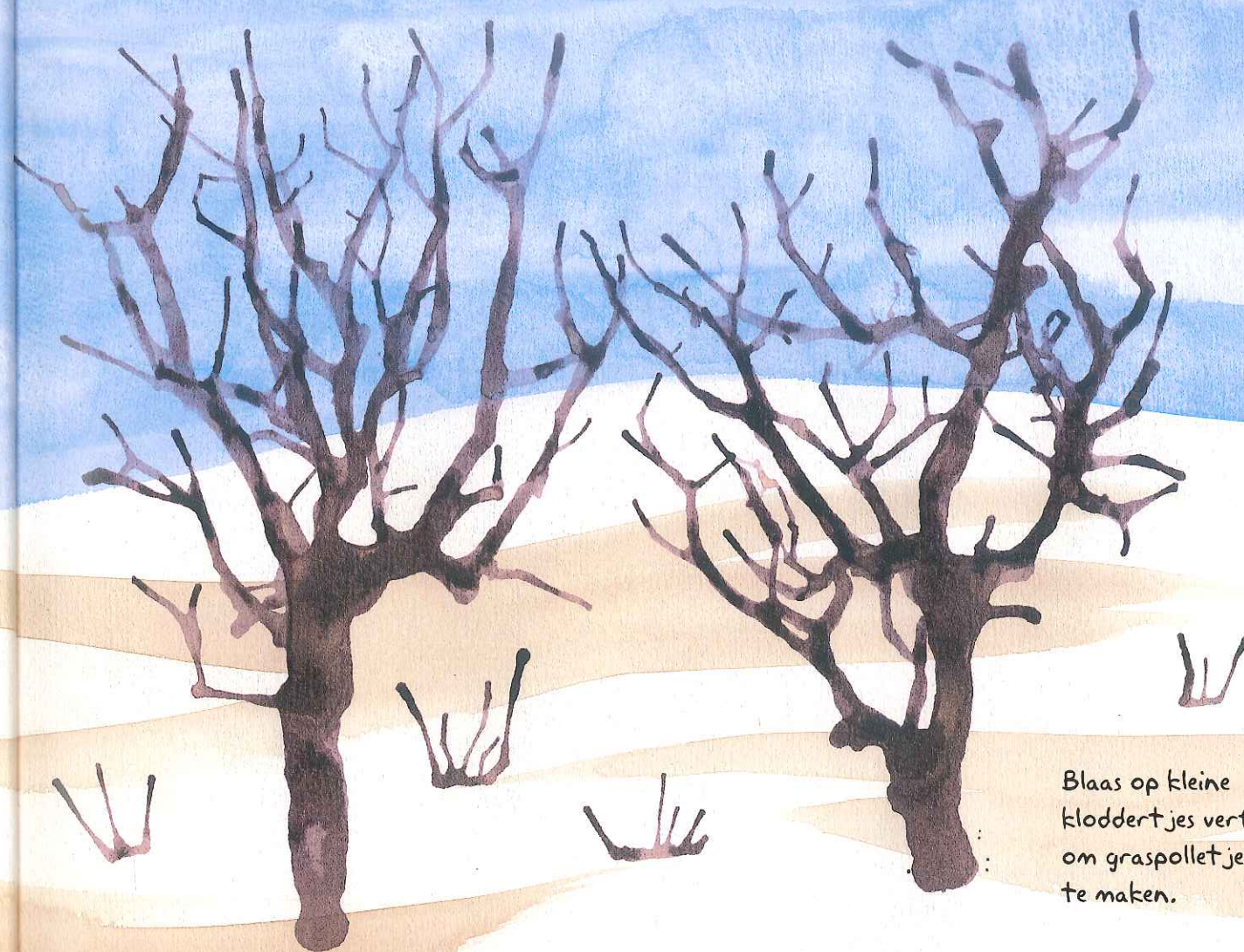
Hendrick Avercamp werd in 1585 geboren in Nederland, dat toen nog Holland heette. Hij bracht het grootste deel van zijn leven door in Kampen. Hij werd ook wel de 'Stomme van Kampen' genoemd, want hij was doof en stom. Ondanks zijn handicap studeerde hij echter kunsten in Amsterdam en verkocht hij zijn schilderijen in heel Europa.

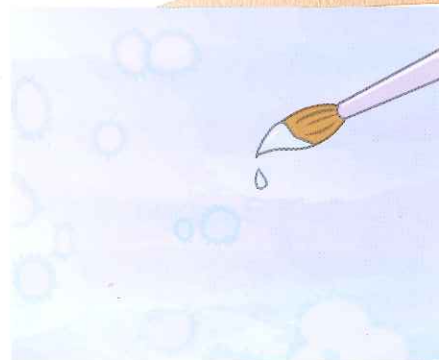
17

Bomen in de winter

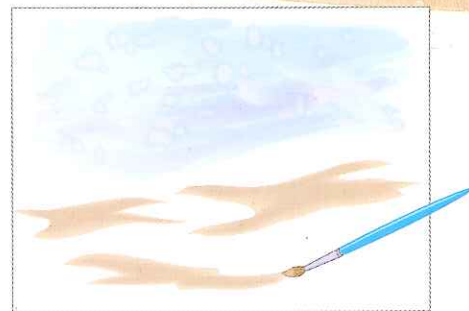
De kale bomen die boven het tafereel van Avercamp uitsteken, zorgen voor een winters gevoel van kou. Hier zie je hoe je je eigen winterse bomen kunt maken met dunne verf en een rietje.

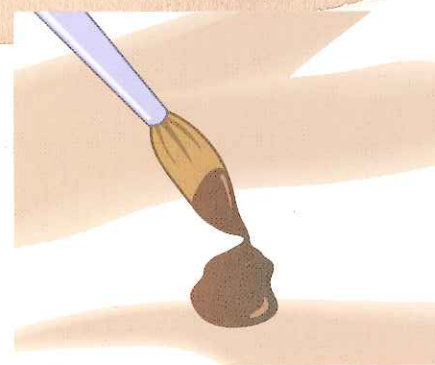
1. Verdun blauwe vingerverf met water en bestrijk er een stuk wit papier mee. Dit wordt de lucht.

2. Voordat de verf droog is, laat je met een penseel enkele druppels water op de lucht vallen. De verf loopt uit.

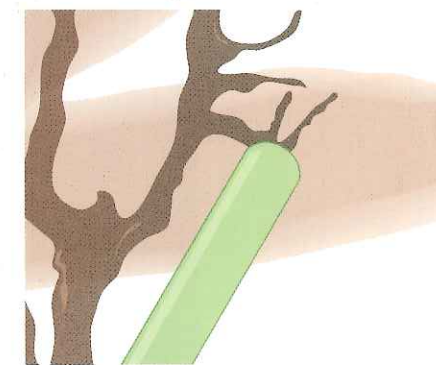
3. Verdun bruine vingerverf met water en schilder hiermee de grond, waarbij je stukjes wit laat.

4. Verdun, als de verf droog is, wat bruine vingerverf met water. Leg een klodder onderaan op het schilderij.

5. Blaas met een rietje op de klodder, zodat de verf uitloopt en een boomstam vormt.

6. Gebruik het eind van het rietje om verflintjes vanuit de boomstam te maken. Blaas er dan takken van.

Polichinelle met gitaar

geschilderd door Pablo Picasso in 1920

Dit kleurige schilderij laat een clown in een wit slobberpak en een kegelvormige hoed zien, die met een gitaar het toneel op stapt. Hij is niet op een gewone manier getekend, maar bestaat uit geometrische vormen. De titel van het schilderij laat weten hoe hij heet: Polichinelle. Dat is eigenlijk een Italiaans personage, dat wij ook wel kennen als Jan Klaassen van 'Jan Klaassen en Katrijn'.

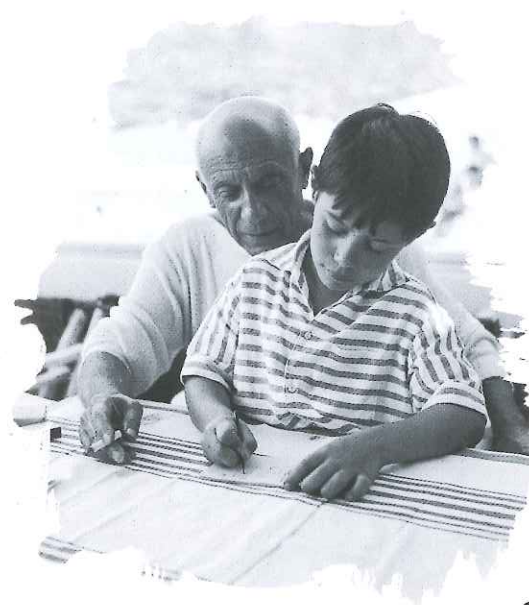
Vrolijkheid troef

De kunstenaar, Pablo Picasso, was dol op clowns en het circus. Volgens zijn vrienden ging hij elke week naar het circus en kende hij heel veel van de artiesten. Op veel van zijn schilderijen komen circusartiesten voor, vooral clowns en acrobaten.

Over Picasso

Pablo Picasso werd in 1881 geboren in Spanje. Nog voordat hij kon praten, tekende hij al. Zijn vader, die tekenleraar was, moedigde dat natuurlijke talent aan. Tijdens zijn leven maakte Picasso meer dan 20.000 kunstwerken en werd een van de bekendste kunstenaars van de wereld. Er zijn heel wat musea aan zijn werk gewijd.

Picasso helpt zijn zoon tekenen.

Clowncollage

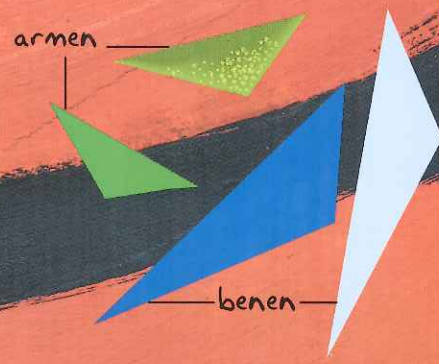
Picasso maakte talloze afbeeldingen van clowns en vond de collagetechniek uit (hij plakte dingen op zijn tekeningen). Hier zie je hoe je je eigen clowncollage kunt maken met verschillend papier en stofjes.

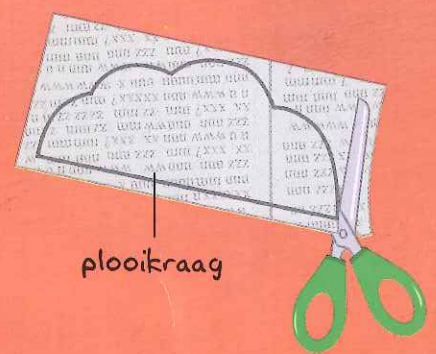
1. Schilder op een stuk dik papier een toneel en een gordijn. Laat dit drogen.

2. Knip uit papier of uit stof een halve cirkel als hoofd en een hoekig lichaam.

3. Knip grote driehoeken voor de armen en benen en kleine voor de handen en voeten.

4. Knip een golvende plooi kraag en een halve cirkel en een driehoek voor de hoed.

5. Schik dit op het geschilderde toneel en plak het vast.

6. Plak er nog meer uitgeknipte vormen op. Breng de details aan met een viltstift.

Gebruik allerlei materialen (bijvoorbeeld beschilderd krantenpapier, geschenkpapier of vilt) voor verschillende patronen en structuren.

Afrikaanse maskers

in de 19de eeuw gemaakt door
onbekende kunstenaars in
Afrika

Duizenden jaren lang zijn er in Afrika zorgvuldig gesneden en versierde maskers gemaakt. De namen van de kunstenaars zijn niet bekend, maar ze werden heel erg gerespecteerd. De kunstenaars moesten namelijk precies weten hoe ze met hout moesten werken en ze moesten alles weten over allerlei maskers.

De maskers tonen het gezicht van geesten: meestal een god, een voorouder of een dier. De kunstenaars moesten elk masker op een bepaalde manier snijden en beschilderen, zodat mensen wisten wie de geest voorstelde. Ze geloofden dat als je een masker opzette, de geest die het masker voorstelde, je lichaam zou binnengaan.

Dit houten geestenmasker is gemaakt door leden van de Songye-stam. In de grote ronde pluim kon toverpoeder worden bewaard.

Maskers maken

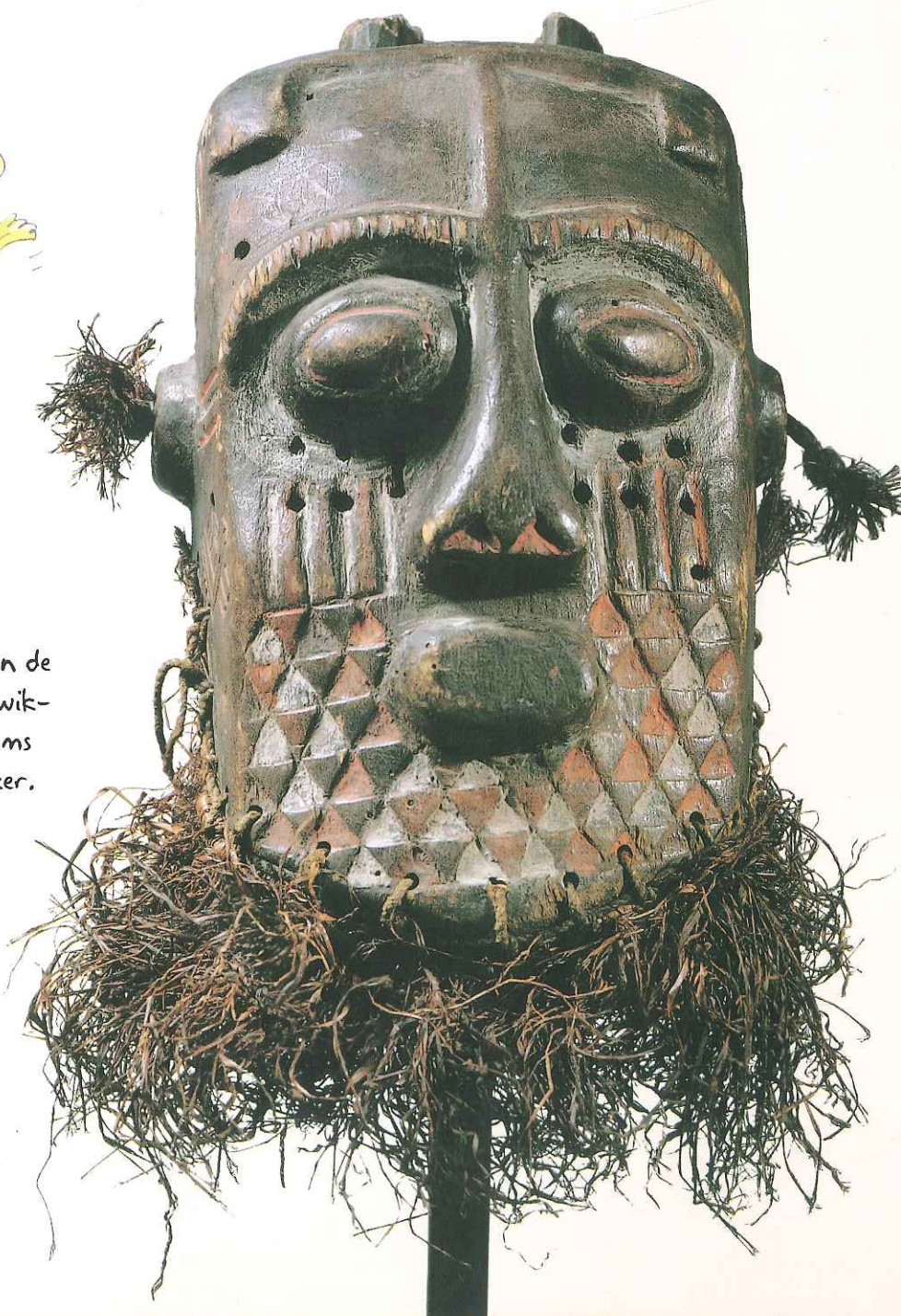
Van oudsher werden maskers bij belangrijke gebeurtenissen gedragen, bijvoorbeeld een oogstfeest of een begrafenis. Veel jonge mensen droegen een masker bij de geheime ceremonies rond het eind van hun jeugd. Een ceremonie was vol met drama en muziek. Degenen die maskers droegen, voerden al stampend en klappend rituele dansen uit en soms spraken ze voor de geest van hun masker.

Vaak droegen de dansers ingewikkelde kostuums bij het masker.

Dit masker van hout en stro is gemaakt door de Kuba-stam en stelt een van hun voorouders voor.

Maskers van karton

Afrikaanse maskers zijn gesneden in hout en zorgvuldig versierd. Hier zie je hoe je je eigen masker kunt maken door een stuk dik golfkarton van een doos te nemen en het uit te snijden en te versieren.

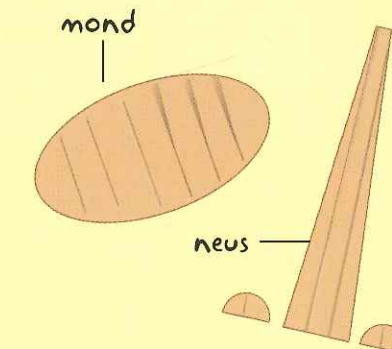
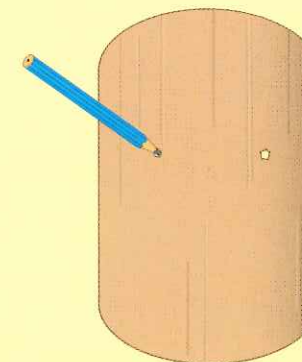
Raffia kun je kopen bij een hobbywinkel, een bloemist of een tuincentrum.

Snijd dit soort vormen uit om je masker te versieren.

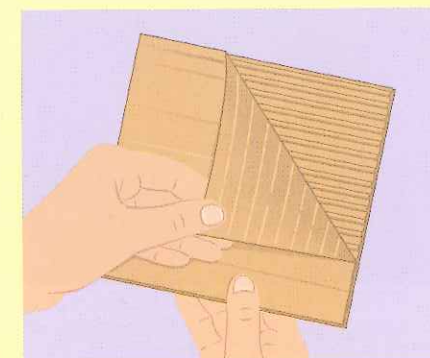
Neem de vorm van een bord over en knip de zijkanen bij.

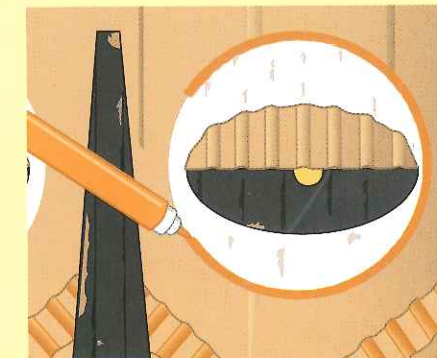
1. Teken een eenvoudige gezichtsvorm op een stuk golfkarton en knip of snijd het uit. Buig het halfrond.

2. Zet twee punten ongeveer halverwege en druk een scherp potlood door het karton om de ooggaten te maken.

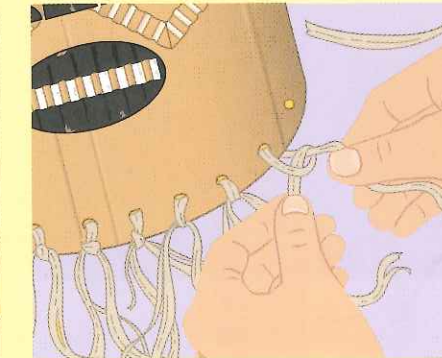
3. Knip nog een lange driehoek en twee halve cirkels voor een neus, en een ovaal voor de mond.

4. Trek de bovenlaag van een ander stuk golfkarton. Knip van het hobbelige deel twee halve ovalen voor de ogen.

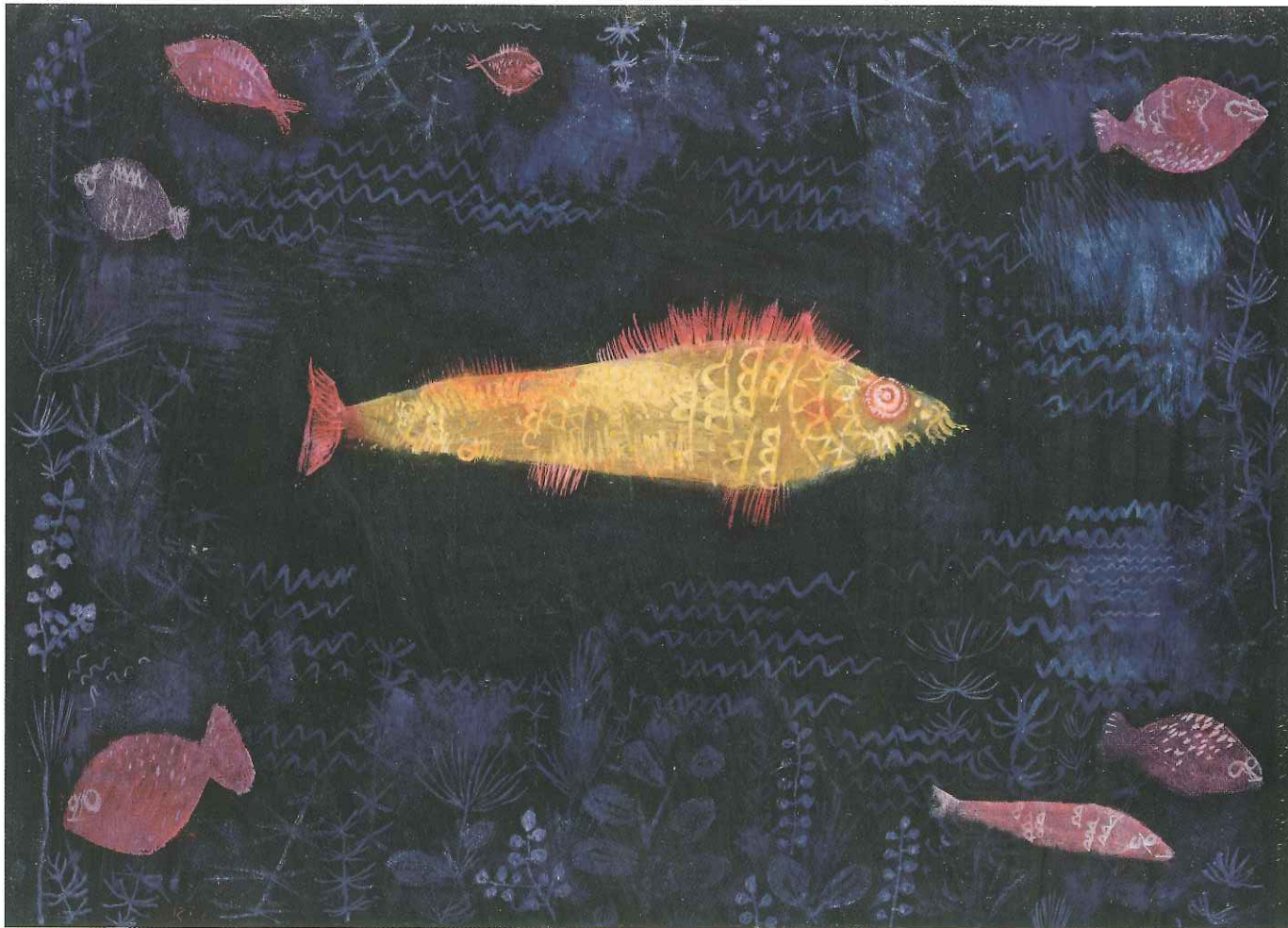
5. Knip nog meer vormen uit. Lijm alle vormen op het masker en versier het met verf of viltstift.

6. Maak gaatjes rond de kin. Steek er korte stukjes raffia of touw doorheen en knoop ze vast.

Gouden vis

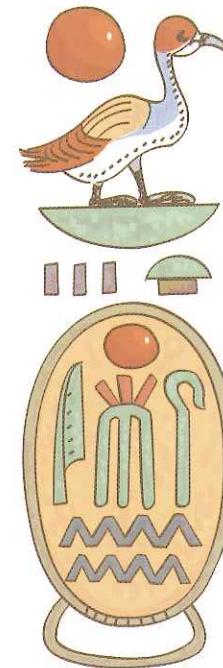
geschilderd door Paul Klee in 1925

Dit schilderij is geschilderd met twee soorten verf: waterverf en olieverf.
Waterverf is dunner en heel geschikt voor een doorschijnend effect.
Olieverf is dikker en geschikt voor heldere kleuren.

Dit vissenschilderij zit vol fantasievissen, maar alle aandacht gaat uit naar de grote gouden vis in het midden. De kleine visjes en planten groeien langs de kant bij elkaar, als een versierend.

Mysterieuze bedoelingen

De gouden vis is geen gewone vis van de zee. Hij glimt heel vreemd in het donker, waardoor hij magisch en mysterieus lijkt. En de lijnen en kronkeltjes erop lijken een soort geheim, oud handschrift.

De kunstenaar, Paul Klee, wilde niet de dingen om zich heen schilderen, omdat hij vond dat kunst moest gaan over ideeën, geloof en gevoelens. Dus schilderde hij vreemde symbolen en delen van handschriften, bedoeld om een andere, magische wereld op te roepen.

Deze symbolen werden gebruikt in een Oud-Egyptisch handschrift.

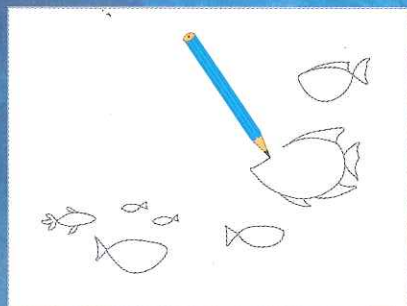
Over Klee

Paul Klee werd in 1879 in Zwitserland geboren. Hij zou eigenlijk violist worden, maar koos toch voor de kunstacademie. Hij woonde in Duitsland, tot in de jaren 1930 de nazi's aan de macht kwamen. De nazi's hadden een hekel aan veel van de moderne kunst, waaronder die van Klee. Ze noemden die 'verloederd' of 'verdorven' en verboden ze. Klee was gedwongen terug te gaan naar Zwitserland. Al snel daarna kreeg hij een zeldzame, ernstige ziekte. Hij overleed in 1940.

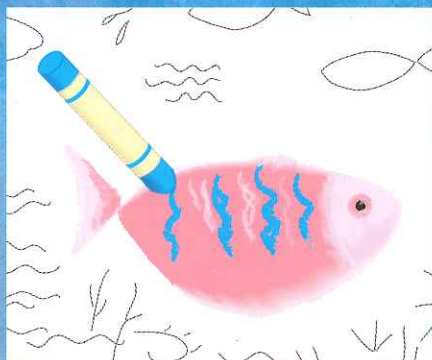

Wonderlijke wezens

Paul Klee schilderde zijn magische dieren met waterverf en olieverf. Je kunt bijna hetzelfde effect bereiken met waterverf en oliepastels of waskrijt.

1. Schets een paar zeedieren op een dik stuk wit papier. Teken er wat planten en kronkellijntjes bij.

2. Kleur de dieren in met helder pastel of waskrijt. Kleur ook de planten en de kronkellijntjes.

3. Meng een paar tinten donkerblauwe waterverf en breng ze over het hele schilderij aan.

Apen in een oranjebos

geschilderd door Henri Rousseau in 1910

Rousseau verzorgde zijn oerwouden uit de dingen om hem heen. Een aantal van zijn tropische planten zijn gebaseerd op kamerplanten.

Dit gloedvolle oerwoudtafereel is geschilderd door de Franse kunstenaar Henri Rousseau. Hij schilderde graag tropische taferelen, maar had zelf nooit een oerwoud gezien. In plaats daarvan schilderde hij naar schetsen die hij in een park of een dierentuin maakte. De resultaten waren heel fraai, hoewel niet erg levensecht. Hier staan de planten netjes in rijen en niet kras door elkaar zoals in een echt oerwoud.

Over Rousseau

Henri Rousseau werd in 1844 geboren in Frankrijk en ging naar de kunstacademie. Hij werkte als douanier in Parijs en schilderde in zijn vrije tijd. Eerst lachten de kunstcritici hem uit om zijn eenvoudige, zelf geleerde stijl. Veel kunstenaars bewonderden hem echter. Ze vonden dat de schilderijen van Rousseau een vreemde, droomachtige sfeer hadden die veel wereldwijze kunstenaars niet konden nabootsen.

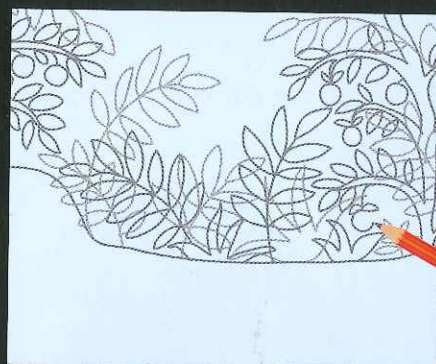
Rousseau in zijn atelier in Parijs

Zet er een oerwouddier in, waarvoor je je eigen huisdier als uitgangspunt neemt.

Oerwoudtafereel

Rousseau gebruikte levendige kleuren en sterke schaduwen om zijn oerwoud tot leven te brengen. Nu kun je zelf een oerwoud maken met sterke schaduwen en helder gekleurd fruit.

1. Teken op een dik stuk lichtblauw papier een oerwoud met overhangende takken, bladeren en fruit.

2. Meng wat tinten donkergroene waterverf en kleur daarmee een aantal takken en bladeren in.

3. Laat de verf drogen. Kleur dan de rest van de bladeren en takken, en ook de grond, met zwarte inkt.

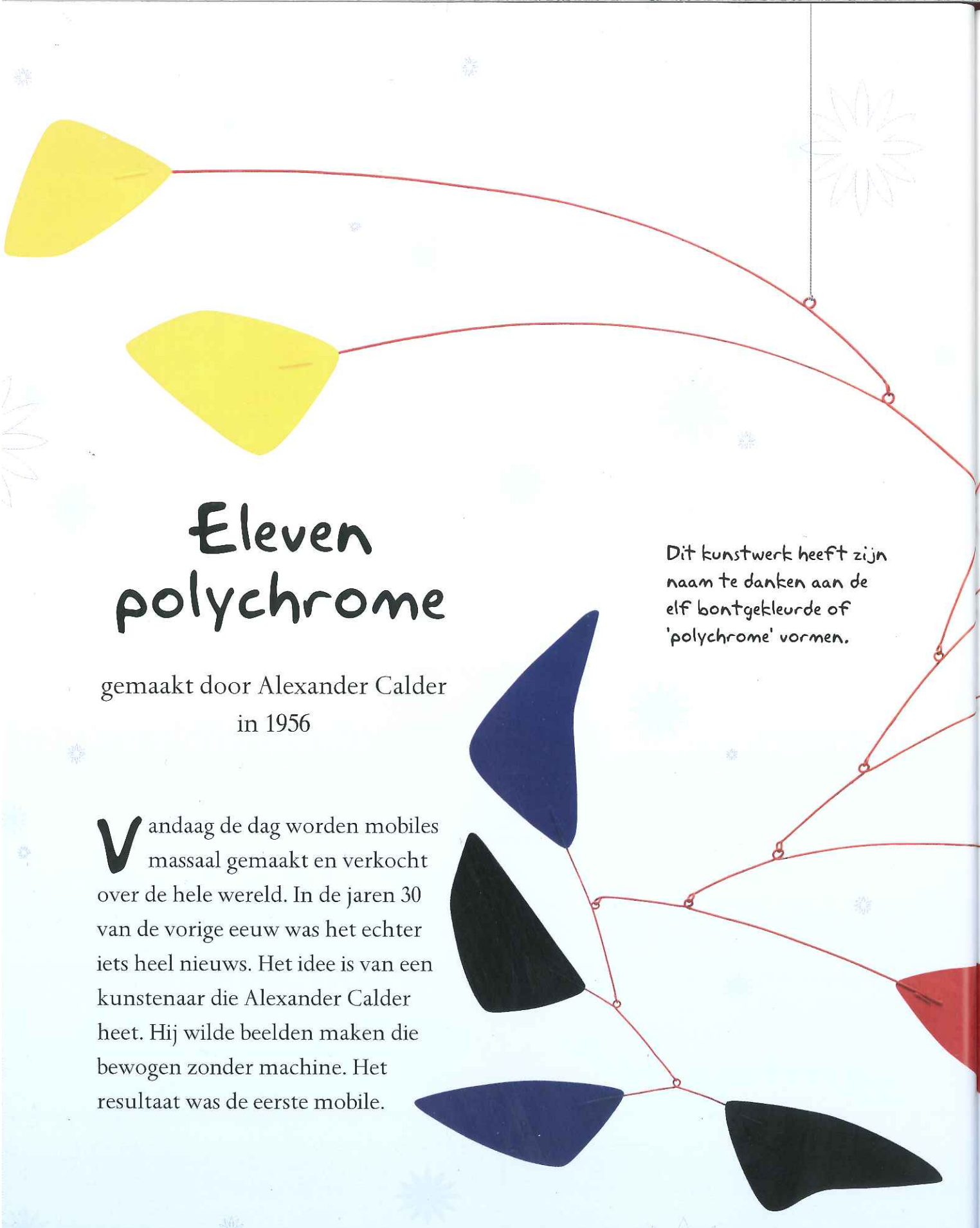
4. Als de inkt droog is, meng je wat oranje waterverf. Kleur daarmee het fruit. Wacht tot ook dat droog is.

5. Zet met een donkergroen potlood een lijn in het midden van elk zwart blad. Kleur de helft van het blad groen.

6. Kleur de helft van elk groen blad lichtgroen. Trek de sinaasappels om met rood en zet er stipjes in.

Eleven polychrome

gemaakt door Alexander Calder
in 1956

Vandaag de dag worden mobiles massaal gemaakt en verkocht over de hele wereld. In de jaren 30 van de vorige eeuw was het echter iets heel nieuws. Het idee is van een kunstenaar die Alexander Calder heet. Hij wilde beelden maken die bewogen zonder machine. Het resultaat was de eerste mobile.

Dit kunstwerk heeft zijn naam te danken aan de elf bontgekleurde of 'polychrome' vormen.

Een briesje opvangen

Deze mobile is gemaakt van bewegende armen met metalen vormen aan het eind. De armen zijn zwaar, maar hun gewicht is in evenwicht en er is maar een klein zuchtje wind nodig om ze te doen bewegen en draaien.

Calder zei ooit: 'Voor de meeste mensen die naar een mobile kijken is het niet meer dan een stuk of wat platte voorwerpen die bewegen. Voor een enkeling is het echter misschien wel poëzie.'

Over Calder

Alexander Calder werd in 1898 geboren in Amerika. Hij kwam uit een kunstenaarsfamilie en begon toen hij acht was zijn eigen atelier, waar hij kleine bewegende dieren van metaal maakte.

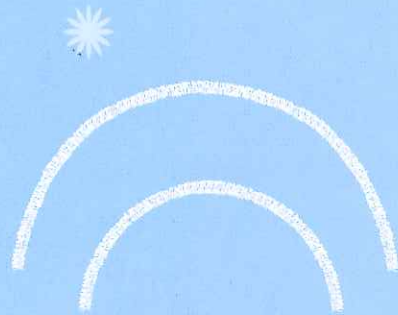
Hoewel hij ingenieur werd, ging hij al snel terug naar de kunst. Hij is het meest bekend door zijn mobiles, maar hij maakte ook vaste beelden, die hij 'stabiles' noemde.

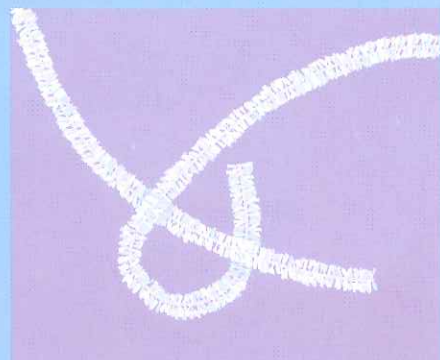
Een van de eerste volwassen kunstwerken van Calder was een speelgoedcircus met bewegende artiesten.

Veelkleurige mobile

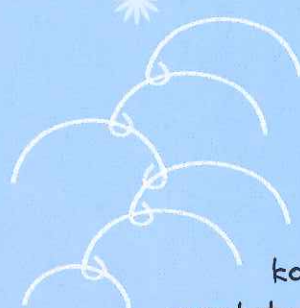
Alexander Calder maakte enorme mobiles van geschilderd staal en draad. Hier zie je hoe je een minimobile kunt maken van karton en pijpenragers.

1. Neem zes pijpenragers van verschillende lengtes en buig ze in ronde 'armen', zoals je hier ziet.

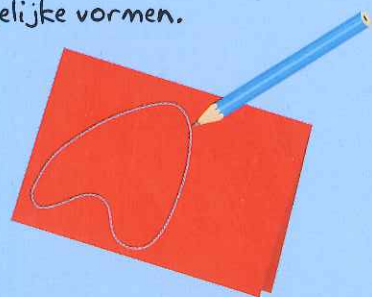
2. Neem telkens een arm en buig een uiteinde om zodat er een lus ontstaat. Steek een tweede arm door de lus.

Gebruik de korte armen voor het onderste

3. Haak op die manier vijf armen in elkaar. Buig bij de onderste arm het uiteinde niet om.

Maak zeven paren met gelijke vormen.

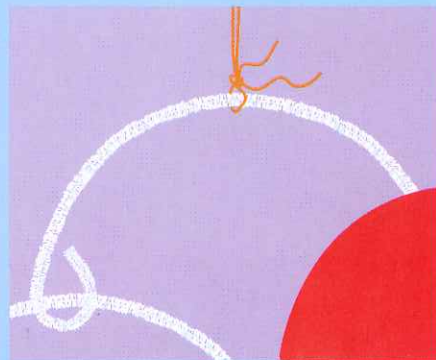

4. Vouw een stuk dik papier in tweeën. Teken een bochtige vorm en knip die uit door de twee lagen papier.

De gelijke vorm komt bovenop de eerste.

5. Plak een vorm onder het vrije uiteinde van een arm. Plak de gelijke vorm er bovenop. Doe dit nog zes keer.

6. Maak een touwtje vast om de bovenste arm en hang de mobile op. Buig de armen tot ze in evenwicht zijn.

Hang je mobile op een plek waar hij kan bewegen in de wind.

Het verdriet van de koning

gemaakt door Henri Matisse in 1952

In het echt is deze plaat bijna twee keer zo hoog als een mens en vult ze een hele wand.

Deze collage van gescheurd papier laat een koning zien, die op een verhoogd platform gitaar speelt. Een andere musicus zit geknield bij zijn voeten en een vrouw danst voor hem. De kleurige patronen zorgen voor een vrolijk effect – net als de muziek en de dans, bedoeld om de koning af te leiden van zijn verdriet.

Tekenen met de schaar

Henri Matisse werd beroemd om zijn schilderijen. Toen hij deze plaat maakte, was hij echter te ziek om achter een ezel te staan schilderen.

In plaats daarvan begon hij tafereel te maken met vormen die hij uit papier had geknipt. Hij noemde het 'tekenen met de schaar', maar het wordt meestal collage genoemd.

Deze foto laat Matisse in bed zien, waar hij vormen voor een plaat knipt.

Over Matisse

Henri Matisse werd in 1869 in Frankrijk geboren. Hij zou advocaat worden, maar toen werd hij ziek. Terwijl hij herstelde, kocht zijn moeder een doos verf om hem bezig te houden ... en toen was hij verkocht. Zodra hij weer beter was, gaf hij de advocatuur op en richtte zich op de kunst.

Kleurige collage

Henri Matisse maakte graag kleurige platen over muziek en beweging. Je kunt je eigen variant maken met deze vrolijke collage.

1. Knip een paar grote rechthoeken uit gekleurd papier, bv. een oud tijdschrift of geschenkpapier.

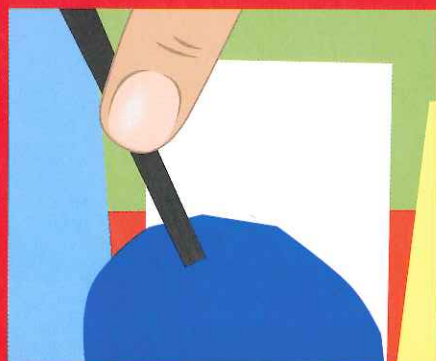
2. Plak de rechthoeken op een vel papier, zodat ze elkaar overlappen en het hele papier bedekt is.

3. Teken een golvende saxofoonvorm en een ovaal eindstuk, zoals hier. Knip de vormen zorgvuldig uit.

4. Knip kleine rechthoekjes uit voor een xylofoon. Knip twee dunne reepjes en twee rondjes uit voor de stokjes.

5. Schik de instrumenten op het papier en plak ze vast. Plak de xylofoonstokjes het laatste.

6. Teken een aantal kleine ovaaltjes. Knip ze uit en plak ze op de saxofoon; het zijn de toetsen.

Probeer wat sterren en golvende reepjes rond de instrumenten te plakken om geluid te suggereren.

Nachtelijk tafereel in zwart en goud (de vallende vuurpijl)

geschilderd door James Abbott McNeill Whistler in 1875

Dit donkere, sombere schilderij roept de spanning en de opwindung op van een vuurwerk. Wolkjes rook en een spoor van gloeiende, gouden vonken vullen de nachtelijke hemel. Een groepje donkere vormen aan de linkerkant kan het publiek zijn, maar het is te wazig om er iets van te maken.

Verf gooien

Dit schilderij leidde tot een bitter gevecht tussen de kunstenaar, James Whistler, en een kunstcriticus, John Ruskin.

Ruskin had een hekel aan het schilderij. Hij vond het veel te slordig en rommelig geschilderd en beschuldigde Whistler ervan 'een pot verf in het gezicht van het publiek' te gooien.

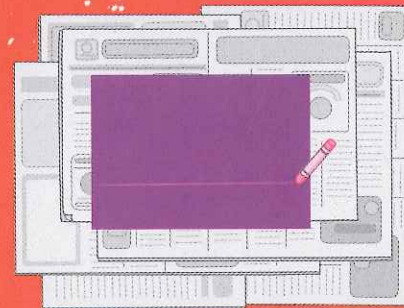
Als reactie snauwde Whistler dat de waarde van een schilderij niet afhing van de tijd die eraan gewerkt was, maar van de vaardigheid met het penseel. Hij was zo nijdig dat hij Ruskin voor de rechter daagde en probeerde hem te laten betalen wegens laster. Hij won, maar kreeg slechts een kwart penny. Nadat hij zijn advocaat had betaald, had Whistler vrijwel geen geld meer. Hij droeg de kwart penny echter de rest van zijn leven aan zijn horlogeketting.

Over Whistler

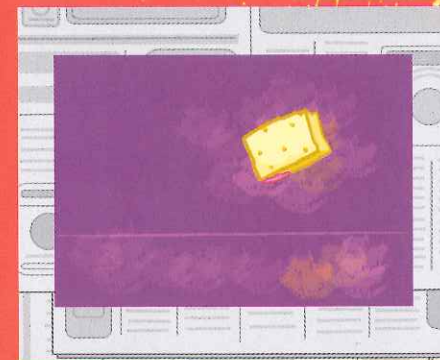
James Whistler werd in 1834 in Amerika geboren. Hij wilde eerst in het leger, maar zakte voor zijn examen. Toen verhuisde hij naar Frankrijk en wijdde zich aan de kunst. Later werkte hij vele jaren in Londen. Hij had enorm succes met zijn vredige, sfeervolle manier van schilderen, hoewel hij bekendstond om zijn opvliegende karakter en uitviel tegen sommige van zijn beste klanten.

Spetterend vuurwerk

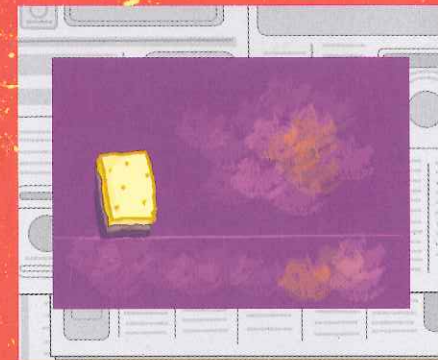
Whistler roept het gevoel op van vuurwerk met flarden rook en een sliert heldere vonken. Je kunt dit effect ook maken met verf die je sponst en spat.

1. Teken een lage horizonlijn op een stukje paars papier. Leg het papier op een aantal oude kranten.

2. Dep met een kleine spons hier en daar roze en oranje plakkaatverf onder en boven de lijn.

3. Spoel de spons uit. Druk de platte kant in donkerpaarse verf, druk dan een blokvorm boven de lijn.

4. Druk meer blokvormen boven en onder de lijn van de horizon. Het zijn de gebouwen en hun weerspiegeling.

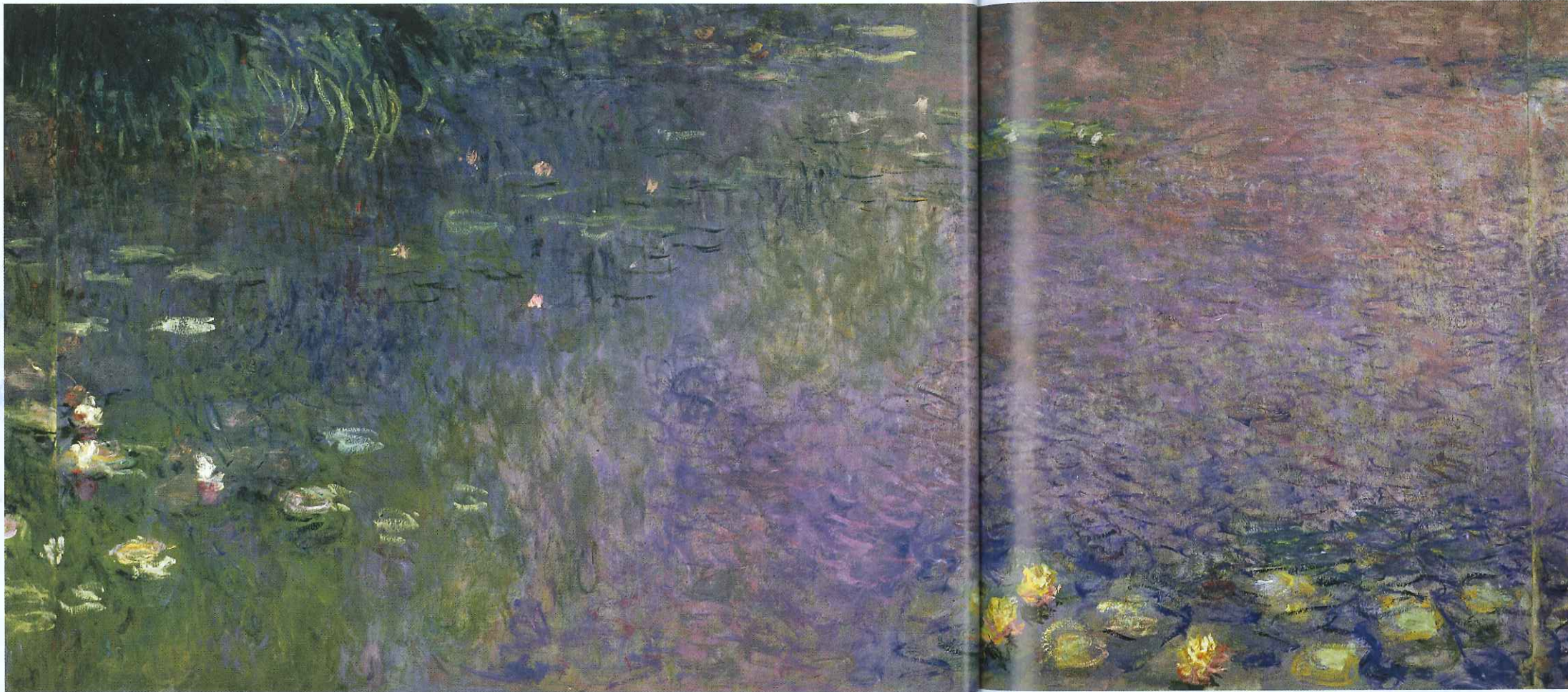
5. Als de verf droog is, vlek je met een propje watten een beetje paars en geel pastelkrijt uit als rook.

6. Vermeng dunne gele en rode verf. Doop er een penseel in, houd dat boven het papier en spat de verf.

Waterlelies - De morgen

geschilderd door Claude Monet tussen 1914 en 1918

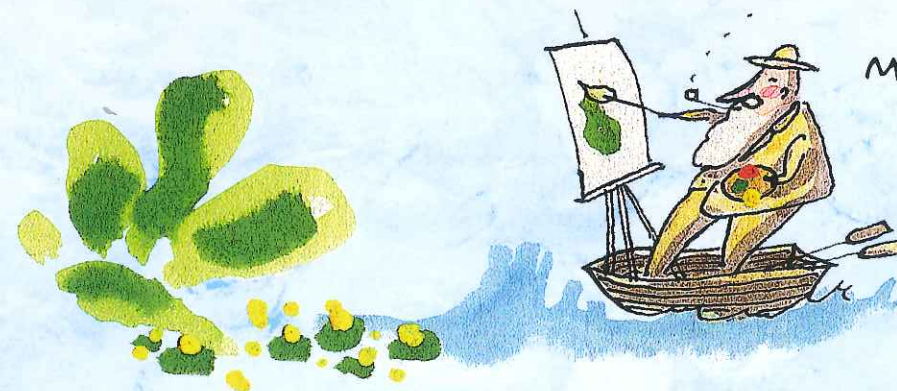
Dit rustgevende tafereel laat de vijver zien in de tuin van Claude Monet in Giverny in Frankrijk. Monet heeft de vijver zelf ontworpen en schilderde die gedurende dertig jaar steeds weer. Hij vulde enorme stukken doek met snelle kloddertjes verf, waarmee hij probeerde het effect van zonlicht op water te vangen. Zijn losse, schetsmatige stijl geeft een dromerige sfeer, vol golfjes, weerspiegelingen en schilderachtige waterlelies.

Dit schilderij is er een van een serie, die de vijver van zonsopgang tot de schemering laat zien.

Over Monet

Claude Monet werd in 1840 in Frankrijk geboren. Als jonge kunstenaar bracht hij zijn tijd al schilderend buitenshuis door – op zonnige velden, winderige stranden of besneeuwde wegen. Wat voor weer het ook was, hij wilde ter plaatse zijn om het veranderende licht te bestuderen.

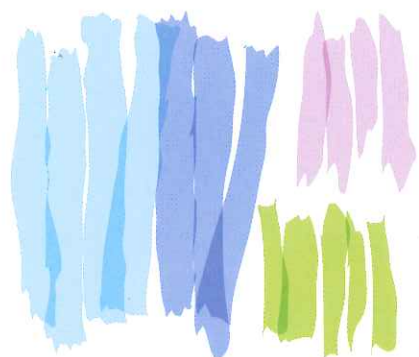
Eerst lachten de mensen om de stijl van Monet. Ze vonden zijn schilderijen veel te schetsmatig en te oppervlakkig. Maar toen hij stierf, in 1926, was hij een van de meest succesvolle kunstenaars met hele galerieën die aan zijn werk waren gewijd.

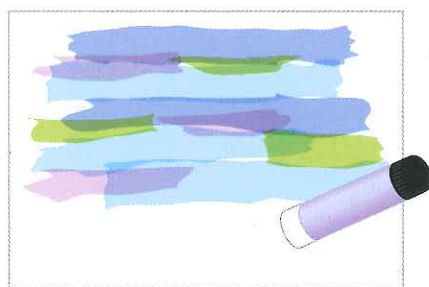
Monet had er heel veel voor over om het perfecte uitzicht te hebben. Hij zat in schommelende bootjes, beklom gammele ladders en groef zelfs kuilen om in te kunnen staan.

Waterlelies in laagjes

Monet maakte zijn waterlelieschilderijen van laagjes witte en gekleurde verf. Je kunt hetzelfde effect bereiken met laagjes gekleurd zijdepapier op wit papier.

1. Scheur een paar grote repen blauw zijdepapier en een paar kleinere reepjes groen en lila zijdepapier.

2. Leg de reepjes overlap-pend op een stuk dik wit papier en plak ze vast. Dit is je vijver.

3. Zet een glas op een paar stukjes groen zijdepapier en scheur hieromheen een cirkel. Doe dit een paar keer.

4. Knip V-vormen uit de cirkels zodat ze op de drijvende blaadjes van waterlelies lijken. Rimpel ze en plak ze in de vijver.

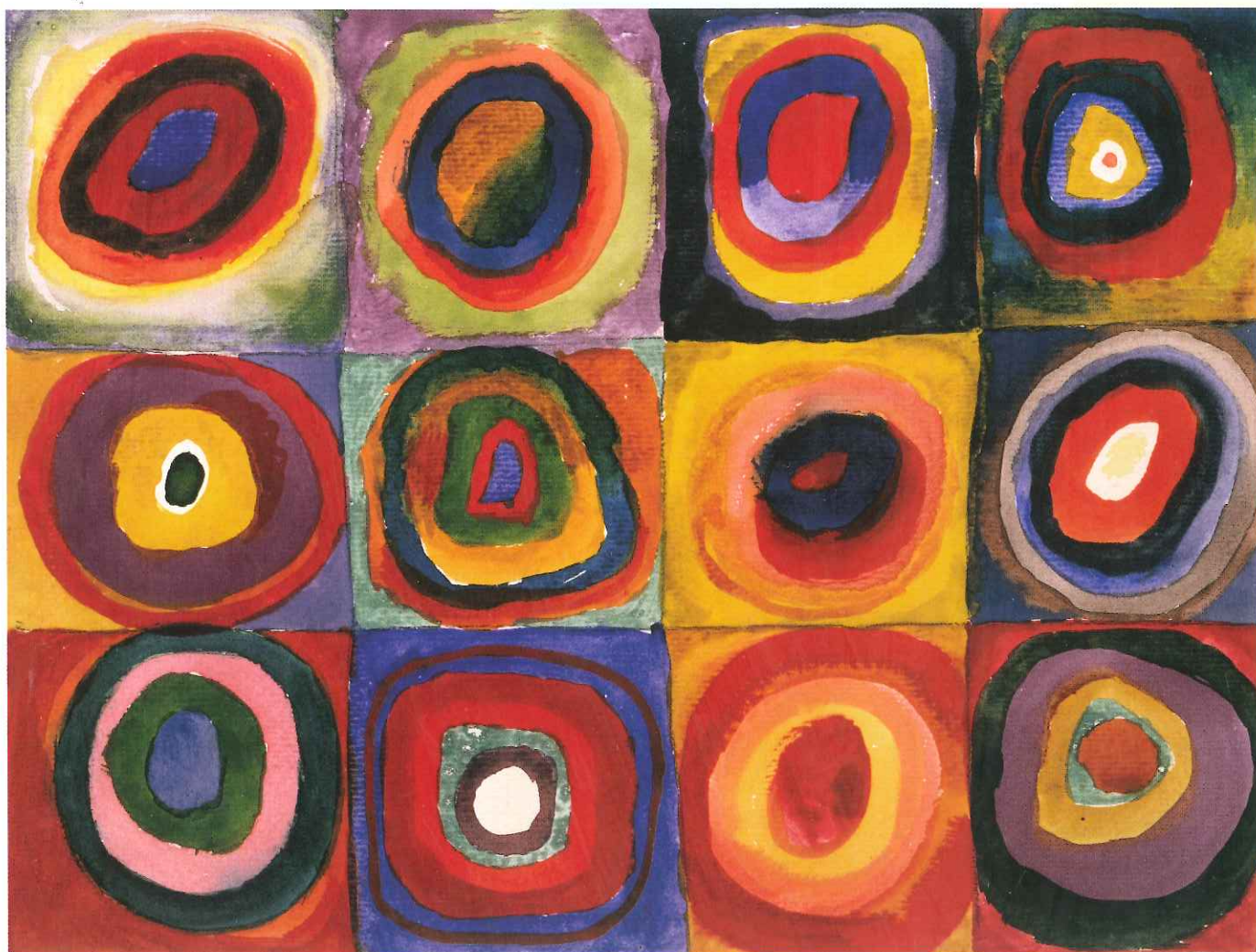

5. Scheur van wit zijdepapier nog meer cirkels. Lijm op elke cirkel een propje roze zijdepapier.

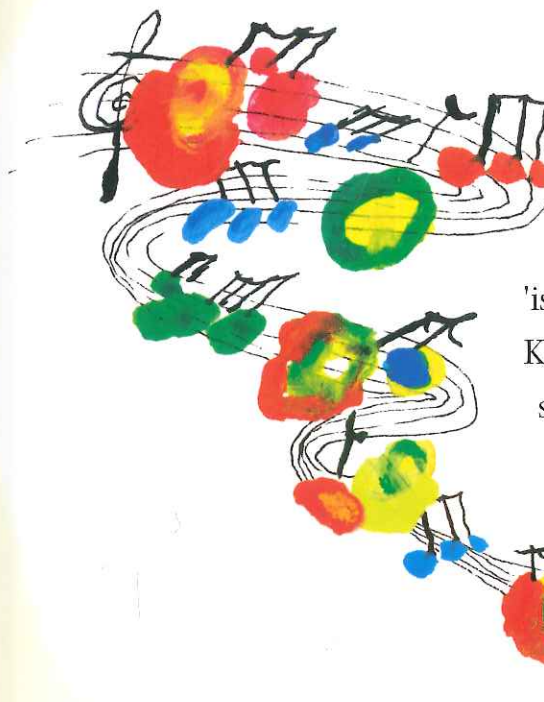
6. Rimpel de witte en de roze rondjes. Plak ze dan rond de drijvende blaadjes om bloemen te maken.

Vierkanten met concentrische cirkels

geschilderd door Wassily Kandinsky in 1913

Dit brutale, kleurige schilderij werd gemaakt door de Russische kunstenaar Wassily Kandinsky. Hij wilde zo ontdekken wat het effect was van verschillende kleuren naast elkaar. Hij wilde weten welke kleuren duidelijk uitkomen en welke één geheel worden, en hoe de verschillende kleuren in evenwicht moesten worden gebracht om heldere, aantrekkelijke patronen te maken.

Kleur en gevoel

Kleur was heel belangrijk voor Kandinsky. Hij dacht dat kleuren gevoelens konden uitdrukken, zoals dat ook met muziek het geval is. Volgens hem 'is kleur een kracht die de geest direct beïnvloedt ... Kleur is het toetsenbord ... de kunstenaar is de hand die speelt'. Hij voelde het effect van kleuren zo sterk dat hij zelfs zei dat hij door het kijken naar kleuren muzikale geluiden kon horen.

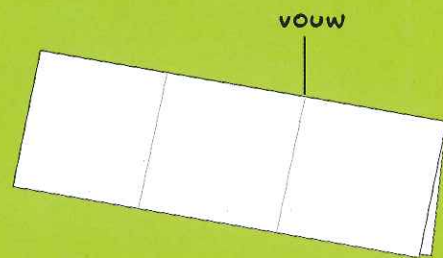
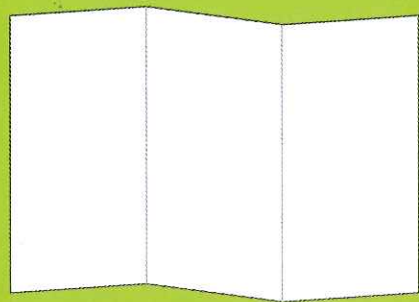
Over Kandinsky

Kandinsky werd in 1866 in een muzikale familie in Rusland geboren. Hij begon als advocaat en pas toen hij een jaar of dertig was nam hij het penseel ter hand. Hij was een van de eerste kunstenaars die 'abstracte' kunst ontwikkelden – kunst die niet duidelijke voorwerpen, mensen of voorstellingen probeert te laten zien.

Kandinsky begon te experimenteren nadat hij een schilderij had gezien dat omgevallen was. Hij zag niet dat het ondersteboven stond. In plaats daarvan zag hij een abstracte schikking van vormen en kleuren en vond dat veel boeiender.

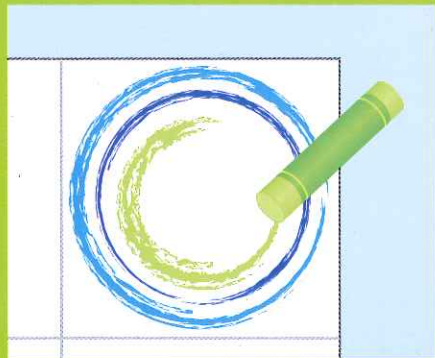
Kleurcontrasten

Kandinsky maakte een heel bijzonder schilderij door het gebruik van cirkels in contrasterende kleuren. Probeer het zelf eens met waterverf en oliepastels of waskrijt.

1. Vouw een papier in drie gelijke delen. Duw de vouwen er goed in en vouw het papier dan weer open.

2. Vouw het papier in de lengte in tweeën en plooi het papier weer open. De vouwen vormen zes vierkantjes.

3. Neem oliepastels of waskrijt en teken in elk vierkant een paar cirkels. Laat ruimte tussen de cirkels.

4. Overschilder de vierkanten met waterverf. Gebruik voor elk vierkant een andere kleur.

Het oliepastel of waskrijt komt door de verf heen en vormt kleurrijke contrasten.

Kat

geschilderd door Shen Quan in 1747

Dit schilderij uit China laat een kat zien die ingespannen naar twee bijen kijkt. De vloeiende Chinese tekens langs de zijkant betekenen: 'In de herfst geschilderd, tijdens de regering van keizer Qianlong door Shen Quan'. Het rode stempel aan de zijkant en onder de tekens zijn de officiële merktekens of 'zegels' van de kunstenaar Shen Quan en de eigenaar van het schilderij.

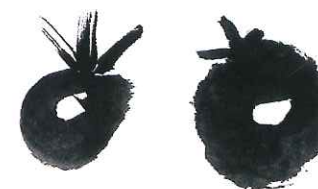

Vegen en pennenstreken

Zoals de meeste Chinese schilderijen werd dit tafereel geschilderd met een zacht penseel van dierenhaar en verdunde inkt. Het werd heel snel geschilderd, met snelle vegen en pennenstreken. Chinese kunstenaars besteden jaren aan het oefenen van de snelle bewegingen die nodig zijn om bepaalde vormen en effecten te bereiken.

Een tik met de punt van het penseel maakt dunne, scherpe lijnen.

Een stevige, aaiende pennenstreek geeft dikke, donkere lijnen.

Een zijwaartse klodder met het penseel maakt een mooie bladvorm.

Over Shen Quan

Shen Quan werd in 1682 in China geboren. Hij was een heel goede leerling, werd bewonderd om zijn muziek en zijn gedichten, maar ook om zijn schilderijen. Hij schilderde dieren en bloemen op een heel gedetailleerde, levensechte manier. Deze kat is vrij ruw geschetst en werd mogelijk gewoon voor de lol geschilderd.

Een geschilderde kat

Hier zie je hoe je net als Shen Quan je eigen kat in Chinese stijl kunt maken met een zacht, rond penseel en inkt. Inkt uit een potje doet het goed, maar je kunt ook de punt van een inktpatroon knippen.

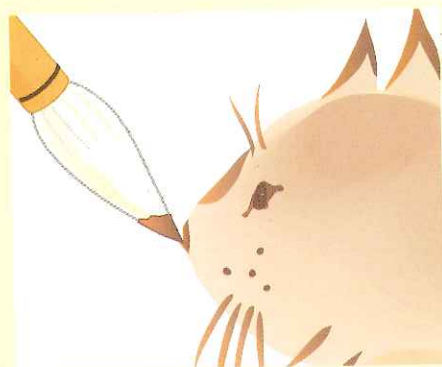
1. Verdun wat inkt. Schilder een klein ovaal kattenkopje, een groot ovaal lijf en een gekrulde staart.

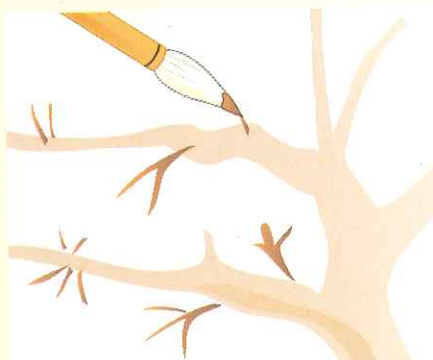
2. Zet twee rechte lijnen als voorpoten en een gebogen lijn voor de achterpoot. Voeg ronde voetjes toe.

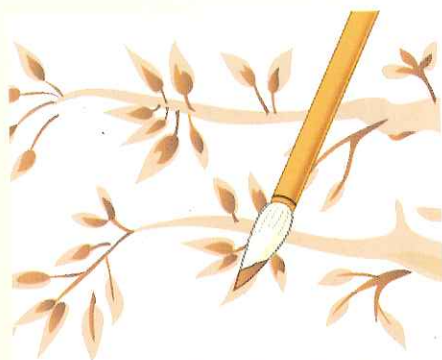
3. Geef de kat puntige oortjes. Schilder een boomstam met takken en laat de inkt drogen.

4. Doop het puntje van het penseel in niet verdunde inkt. Schilder de ogen van de kat, de neus en snorharen.

5. Druk licht met de punt van het penseel en schilder zo dunne takjes en plantenstengels.

6. Rol voor blaadjes en bloemen het penseel door de inkt en druk het dan met de zijkant op het papier.

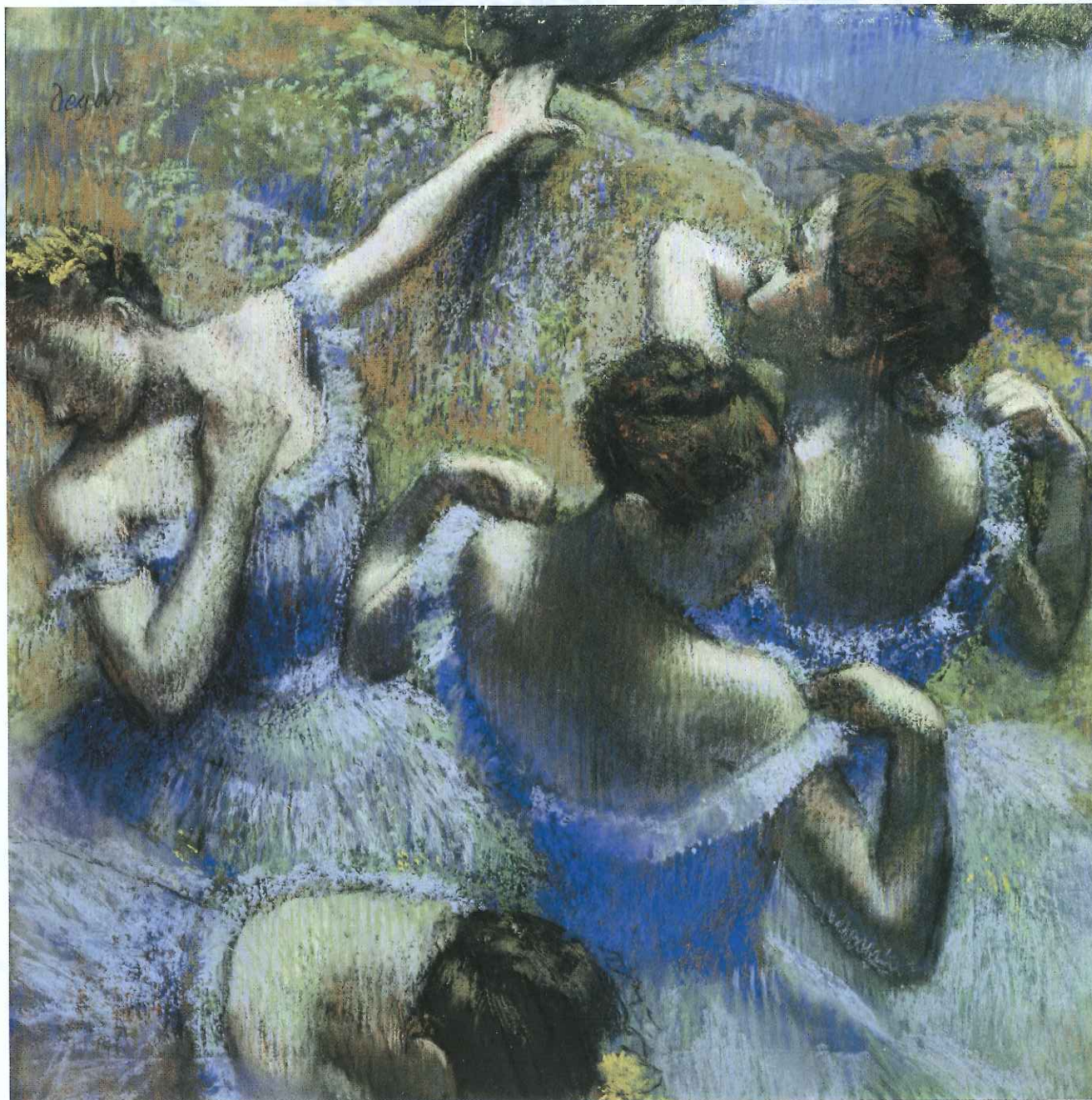

Zet een paar krullerige streepjes op de vacht van de kat zodat die er donzig uitziet.

Blauwe danseressen

geschilderd door Edgar Degas in 1897

Dit verfijnde pastelschilderij van vier balletdanseressen die klaarstaan voor de uitvoering, is van de Franse kunstenaar Edgar Degas. Hij was in de ban van danseressen en maakte er meer dan 1500 schilderijen en beelden van.

Door het sleutelgat

Dit schilderij lijkt een vluchtige blik achter de schermen, terwijl de danseressen hun kostuum controleren en zich opwarmen. Een danseres houdt zich vast aan een deel van het decor om overeind te blijven. Een andere bukt om haar schoen goed te doen en verdwijnt aan de onderkant van het papier.

Degas zei ooit eens dat hij 'het leven door een sleutelgat' wilde schilderen, waarmee hij bedoelde dat hij mensen wilde vastleggen zoals ze echt zijn en niet als ze een of andere houding aannemen. Dit schilderij lijkt inderdaad een snelle, ter plaatse gemaakte schets. Hij tekende met snelle lijnen en kloddertjes kleur met veerachtige stroken op de tutu's van de danseressen en een steviger schaduw op hun lichaam.

Je ziet de pastelstroken die Degas maakte beter in dit uitvergroete detail.

Over Degas

Edgar Degas werd in 1834 in Frankrijk geboren. Hij was geboeid door beweging en is beroemd om zijn schilderijen van danseressen en renpaarden. Toen hij dit schilderij maakte, was hij oud en had oogproblemen. Hij verliet zijn atelier zelden, maar hij werkte nog wel verwoed aan tekeningen en beelden van danseressen met zijn geheugen, zijn verbeelding en vroegere schetsen als uitgangspunt.

Danseressen in pastel

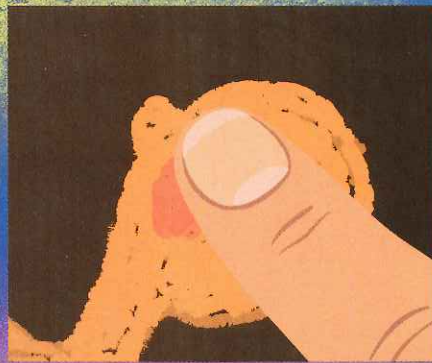
Degas gebruikte zacht pastel om het verfijnde weefsel van de kostuums van de danseressen te kunnen vastleggen. Je kunt pastelkrijt gebruiken om eenzelfde effect te krijgen.

1. Schets op een ruw stuk bruin of zwart papier met pastelkrijt een ovaal hoofd en een gebogen hals.

2. Teken een driehoekig lichaam en een wijde, bol-lende jurk. Teken er een paar licht gebogen armen bij.

3. Kleur de huid en maak roze wangetjes. Wrijf met je vinger over de huidkleur.

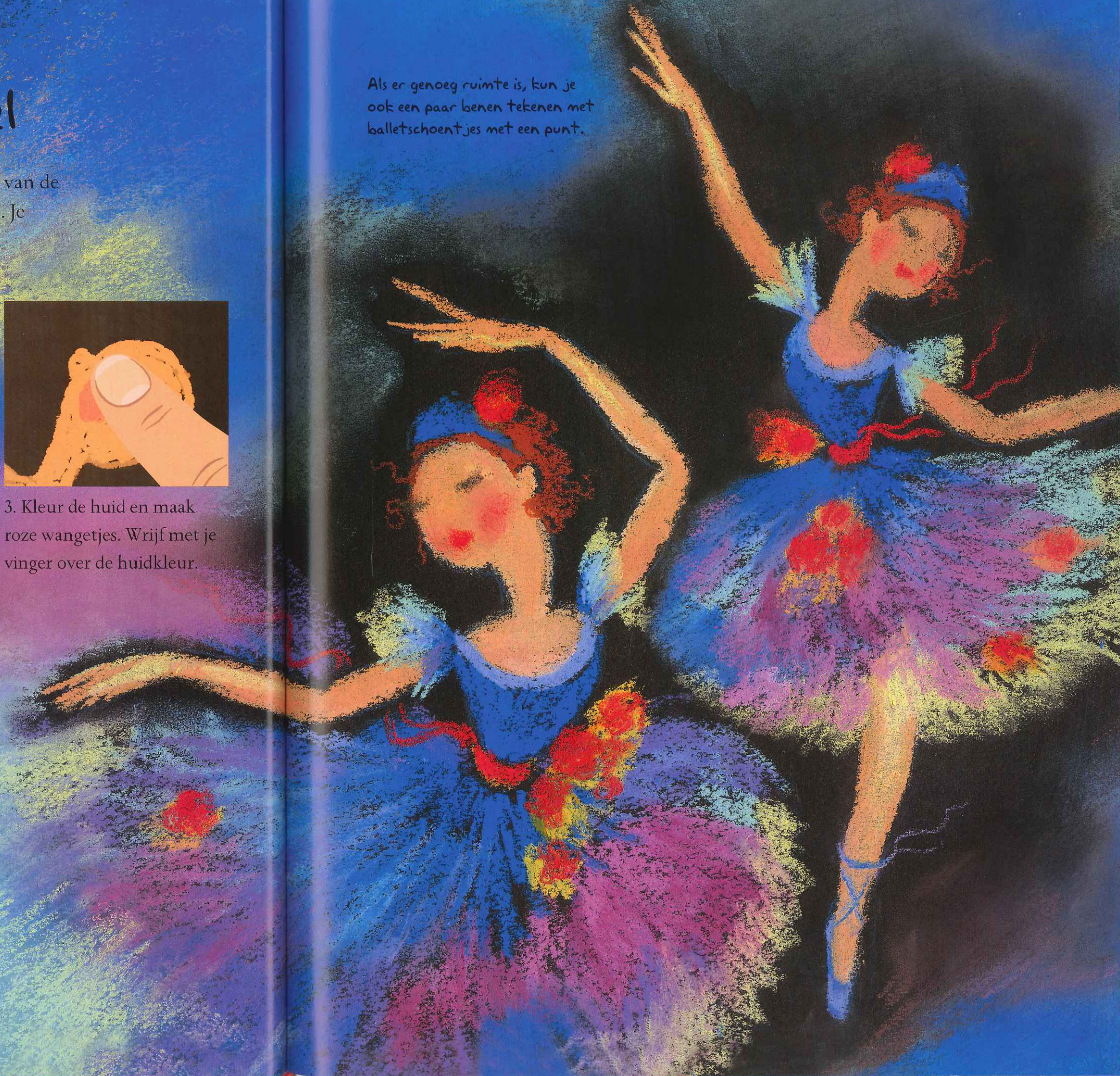

4. Kleur de jurk in met blauw, groen en lila. Werk vanuit de taille en maak korte streepjes.

5. Maak tot slot een paar mouwen, haar, ogen en lippen en ook kleine details als een roos of een lint.

Als er genoeg ruimte is, kun je ook een paar benen tekenen met balletschoentjes met een punt.

Het plein

gemaakt door Alberto Giacometti in 1949

Deze sculptuur laat vijf mensen zien die over een stadsplein lopen. Ze lijken niet met elkaar te praten, ze passeren elkaar gewoon. En er is niet echt veel te zeggen over de afzonderlijke personen. Ze hebben allemaal een schriel, stokachtig lijf en enorme, zware voeten. Het lijkt wel of de artiest geprobeerd heeft om te laten zien hoe eenzaam en anoniem het leven in de stad kan zijn.

Verschillende gezichtspunten

De kunstenaar, Alberto Giacometti, maakte verschillende uitvoeringen van deze sculptuur, waarbij hij de mensen elke keer anders neerzette. Hij vond het heerlijk om naar mensen op straat te kijken en hoe ze 'voortdurend weer levende composities vormen en opnieuw vormen ...'

Over Giacometti

Alberto Giacometti werd in 1901 in Zwitserland geboren. Hij was niet de enige kunstenaar in de familie: zijn vader was schilder en zijn broer beeldhouwer. Een hele tijd maakte Giacometti heel kleine figuren. Zelfs na vier jaar paste al zijn werk in zes luciferdoosjes. Toen probeerde hij alles wat groter te maken. Het werden de stokjesachtige figuren als deze, waarmee hij beroemd werd. Mensen bewonderden de manier waarop hij de pijn en de onzekerheid van het moderne leven lijkt te vangen.

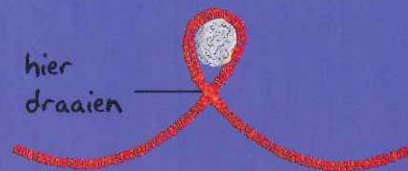
De sculptuur is gemaakt van brons dat gepolijst werd zodat er een donker, glanzend laagje ontstaat. Elke figuur is ongeveer 20 centimeter hoog.

Foliefiguren

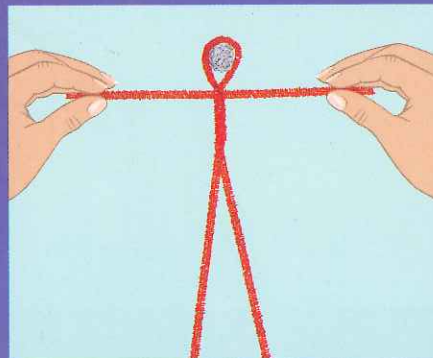
Alberto Giacometti maakte honderden stokjesfiguren in allerlei houdingen. Je kunt zelf ook stokjesmensen maken met pijpenragers en aluminiumfolie.

1. Draai twee pijpenragers in elkaar om een paar benen te vormen. Blijf draaien om het lijf te vormen.

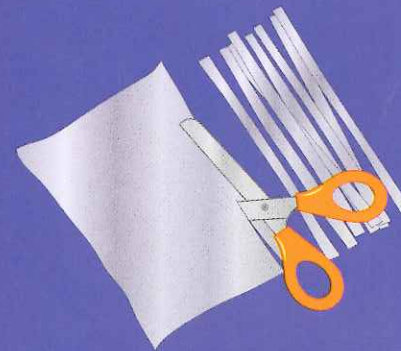
2. Prop een balletje papier in een lus in het midden van een andere pijpenrager en draai dit vast.

3. Leg dit op de bovenkant van het lijf voor het hoofd en de armen. Wikkel elke arm twee keer rond het lijf.

4. Rol twee stukjes kneedgum en duw de benen erin. Druk ze plat zodat het figuurtje rechtop staat.

5. Knip wat reepjes aluminiumfolie. Wikkel die rond alle pijpenragers en druk ze stevig vast.

6. Knip een vierkant stukje folie. Verfrommel het rond het hoofd en druk het goed aan rond de nek.

Probeer de armen en benen in verschillende houdingen te buigen.

Gebruik voor een hond kortere pijpenragers en neem twee kleine stukjes voor de oren en de staart.

Spin painting

gemaakt door Damien Hirst in 1995

Hirst noemde dit schilderij: 'prachtig, stevig, dolkomisch, subtiel, roomijsachtig, ruzie, verdraaid met roze verf (met roze-oranje hart)'.

Dit schilderij is gemaakt door dunne verf op een groot stuk ronddraaiend canvas te gieten. Als de verf het doek raakt, maakt de ronddraaiende beweging dat de druppels naar buiten spatten en een streeppatroon vormen. De kunstenaar, Damien Hirst, zegt dat hij deze techniek eens wilde proberen nadat hij dat jaren eerder in een kinderprogramma op de televisie had gezien.

Tollende kunst

Er zijn kunstcritici die vinden dat spin painting geen echte kunst is. Misschien is spatten en draaien wel een lukrake manier van schilderen, maar het resultaat is niet alleen maar toeval. De kunstenaar moet toch nog kiezen welke kleuren hij gaat gebruiken, hoe hij ze laat stromen en wanneer hij stopt met draaien. Hij moet ook kiezen hoe hij het uiteindelijke schilderij gaat ophangen. Hirst stelt zijn spin paintings graag draaiend tentoon, zodat ze op allerlei manieren bekeken kunnen worden.

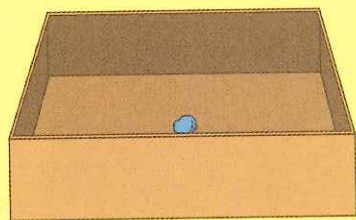
Over Hirst

Damien Hirst werd in 1965 in Engeland geboren. Op school haalde hij slechte cijfers, maar toch slaagde hij erin een plek te verwerven op de kunstacademie. Daar organiseerde hij een paar enorm geslaagde tentoonstellingen. Hij kreeg een baan bij een kunstgalerie, maar hij weigerde omdat hij zich wilde richten op zijn eigen kunst. Een van zijn bekendste werken is een dode haai die drijft in een tank met conserveermiddelen. Zijn schilderijen zijn waarschijnlijk bekender: het zijn regelmatig patronen van gekleurde stippen en kleurige spin paintings.

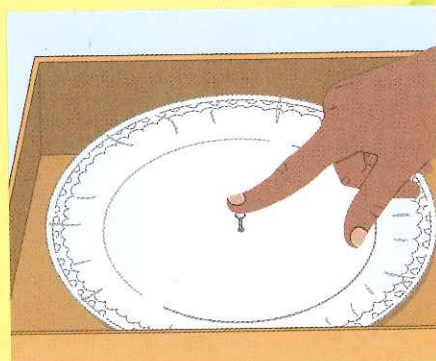
Spin-painted bord

Damien Hirst maakt zijn spin paintings op een enorme schijf. Je kunt zo'n soort techniek proberen door een kartonnen bordje rond te draaien. Het wordt wel een knoeiboel, dus kijk uit voor rondvliegende verf.

De doos houdt de verfspatten tegen.

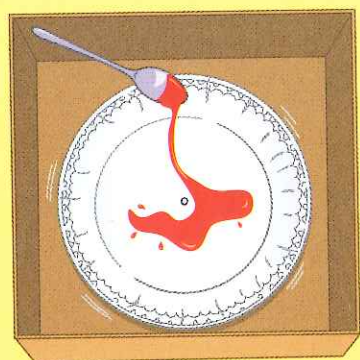
Druk vanaf de voorkant een speld door het bord.

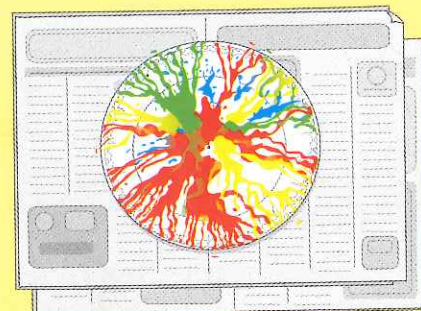
1. Neem een ondiepe kartonnen doos, die groter is dan het kartonnen bord. Plak in het midden wat kneedgum.

2. Plak een stukje plakband in het midden achter op een kartonnen bordje. Druk een speld door beide lagen.

3. Zet het bord in de doos en druk de speld in de kneedgum. Laat het bord draaien. Het zal nog een beetje plakken.

Tik verf van een penseel voor de kleinere vlekjes kleur.

4. Verdun verschillende kleuren plakkaatverf. Laat enkele druppels op het bord vallen.

5. Laat het bord rond-draaien terwijl de verf valt. Gebruik steeds verschillende kleuren verf.

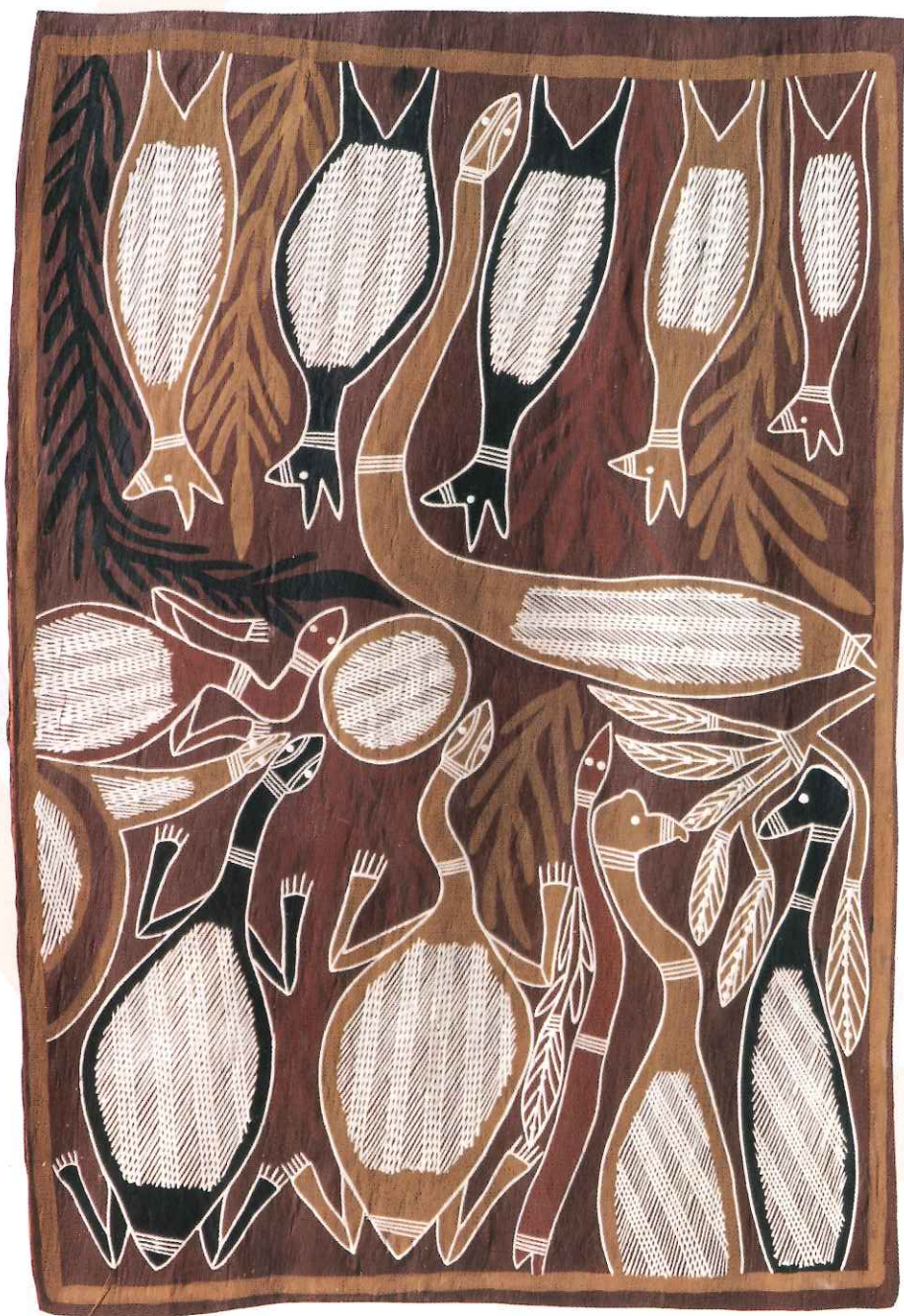
6. Neem het bord uit de doos en leg het plat op een paar oude kranten tot de verf helemaal droog is.

Bedenk tot slot een titel voor je schilderij. Doet het je aan iets denken?

Schorsschildering

gemaakt door Johnny Bulunbulun tussen 1960 en 1995

De Aboriginal-kunstenaar Johnny Bulunbulun maakte dit schilderij op gedroogde boomschors. Aboriginals zijn de oorspronkelijke bewoners van Australië en ze hebben een geschiedenis die duizenden jaren oud is. Bulunbulun schilderde het schilderij op de traditionele Aboriginal-manier, waarbij hij gebruikmaakte van natuurlijke aardekleuren en penselen van takjes en gras.

Ongedwongen kunst

De manier van schilderen van Bulunbulun geeft het geloof van de Aboriginals weer. Het laat zien hoe Australische dieren drinken bij een waterpoel. Voor de Aboriginals is een waterpoel heilig, omdat hij staat voor de bron van het leven. Aan de bovenkant van het schilderij hangen vleermuizen, aan de onderkant scharrelen duiven en ganzen rond en daartussen kronkelen slangen. Deze dieren komen allemaal voor in mythes en ritens van de Aboriginals.

Over Bulunbulun

Johnny Bulunbulun werd in de jaren 1940 geboren in een afgelegen deel in het noorden van Australië, Arnhem Land genoemd. Het land en de dieren uit het gebied waar hij opgroeide, zijn heel belangrijk in zijn werk. Behalve om zijn schilderijen is hij bekend als zanger en neemt hij deel aan de traditionele Aboriginal-riten.

Laat rondom een strook bruin vrij.

Bonte dieren

Johnny Bulunbulun schilderde zijn dieren op ruwe schors. Je kunt eenzelfde effect krijgen door op een afgescheurd stuk bruin pakpapier of karton te schilderen.

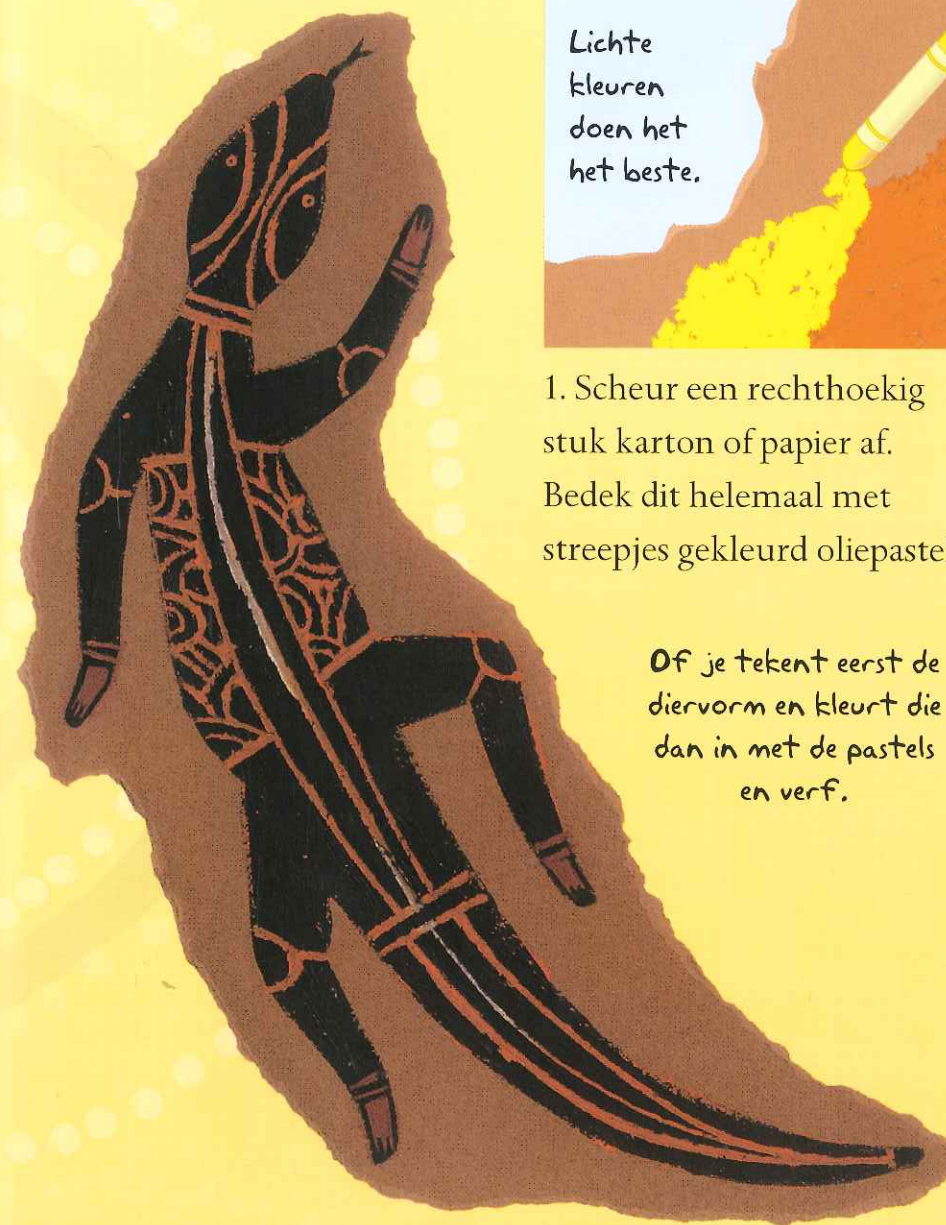

Lichte kleuren doen het het beste.

1. Scheur een rechthoekig stuk karton of papier af. Bedek dit helemaal met streepjes gekleurd oliepastel.

2. Vermeng wat donkere acrylverf met wat water. Beschilder hiermee het pastel zodat dat geheel bedekt is.

Of je tekent eerst de diervorm en kleurt die dan in met de pastels en verf.

Het oliepastel is door de krasjes heen te zien.

3. Als de verf bijna droog is, maak je er met een tandenstoker allerlei verschillende diervormen en patronen in.

Datura

geschilderd door Georgia O'Keeffe in 1932

Dit schilderij laat een wilde bloem zien, die datura wordt genoemd. In het echt is het een kleine, vies ruikende bloem, maar hier lijkt ze heel groot en mooi. De bloem is vijftien keer groter dan de echte afmeting, waardoor het een schilderij is geworden van 122 bij 102 centimeter.

Klein is mooi

Kunstenares Georgia O'Keeffe schilderde allerlei bloemen, van onkruid tot klaprozen, lelies, orchideeën en rozen. Ze maakt ze altijd verrassend groot, en legde de mooie vormen en kleuren vast met zachte, precieze penseelstreken.

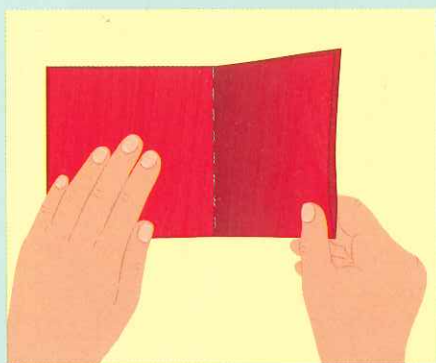
Als ze het over haar bloemschilderijen had, zei O'Keeffe: 'Niemand ziet een bloem echt, die is zo klein. We hebben er geen tijd voor en het kost tijd om te kijken ... Dus zei ik tegen mezelf: Ik schilder wat ik zie, wat die bloem voor mij betekent, maar ik maak ze groot ... Ik zal zorgen dat zelfs New Yorkers de tijd nemen om te zien wat ik in bloemen zie.'

Over O'Keeffe

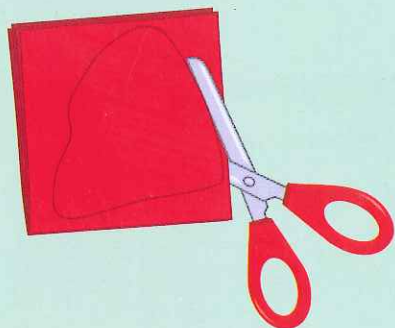
Georgia O'Keeffe werd in 1887 in Amerika geboren en groeide op op een boerderij. Ze droomde er altijd van om kunstenares te worden. In 1916 liet een vriend wat van haar tekeningen zien aan Alfred Steiglitz, galeriehouder, en die stelde haar werk tentoon. Al snel werden haar schilderijen voor duizenden dollars verkocht. O'Keeffe begon met het schilderen van bloemen toen ze in New York City woonde. Later verhuisde ze naar New Mexico, waar ze prachtige kale woestijnlandschappen schilderde. Ze overleed in 1986.

Bloemencollage

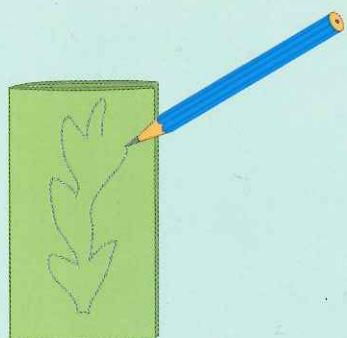
Georgia O'Keeffe was gespecialiseerd in zachte, verfijnde schilderijen van bloemen. Hier zie je hoe je een collage maakt van klaprozen met allerlei kleuren glad papier.

1. Vouw een rood blad in tweeën en nogmaals in tweeën. Teken op de bovenkant een groot bloemblad.

2. Knip dit uit door alle lagen papier heen. Neem donkerder papier om de kleine bloemblaadjes te maken.

3. Vouw een stuk groen papier in tweeën. Teken er een blad op. Knip dit uit door de beide lagen heen.

4. Schik de bloembladen en blaadjes op een groot vel gekleurd papier. Plak ze dan op hun plaats.

5. Knip een klein ovaaltje en een kruis uit in contrasterende kleuren en plak ze in het midden van de bloem.

Je kunt in het midden een ring van kleine druppeltjes maken met papier of een viltstift.

Lavendelnevel

geschilderd door Jackson Pollock in 1950

Pollock noemde het schilderij oorspronkelijk 'nummer 1, 1950'. Hij gaf zijn schilderijen wel vaker een nummer in plaats van een naam, omdat ze niet waren bedoeld om schilderijen van iets te zijn. Later stelde een vriend voor om het 'Lavendelmist' te noemen en de titel bleef.

Dit schilderij werd gemaakt door kunstenaar Jackson Pollock uit New York. Het bestaat uit penseelstreekjes van blauw, roze en grijs met daar doorheen een aantal zwarte en witte strepen. Het compacte patroon zorgt voor een gevoel van rusteloze energie en beweging.

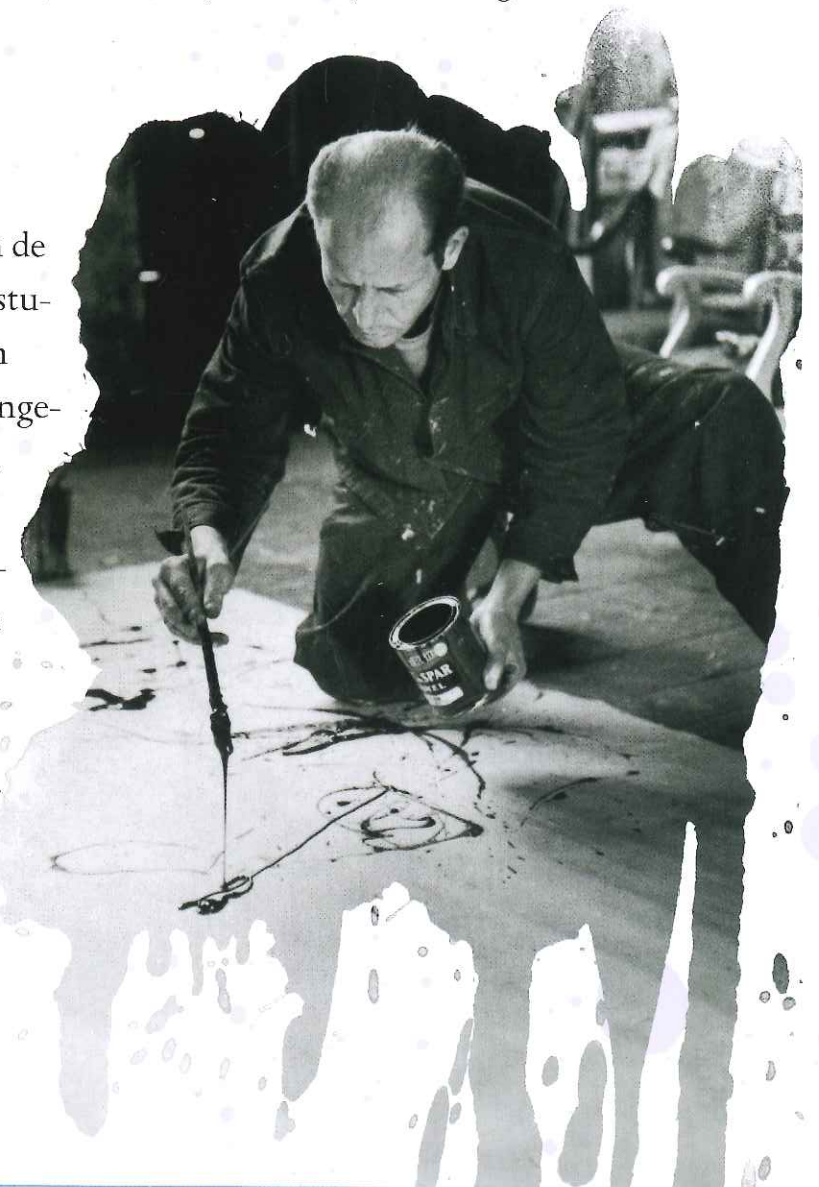
Welbewust ratjetoe

Pollock maakte het schilderij door verf te spatten en spetteren op een enorm doek dat plat op de grond lag. Hij doopte de penselen in verf en tikte ze af op het doek. Daarna ging hij er met een druppelende verfpot overheen. Het resultaat lijkt misschien wat rommelig, maar Pollock hield vol dat elke vlek en streep welbewust was gezet. In zijn schilderijen, zei hij, 'bestaat geen toeval'.

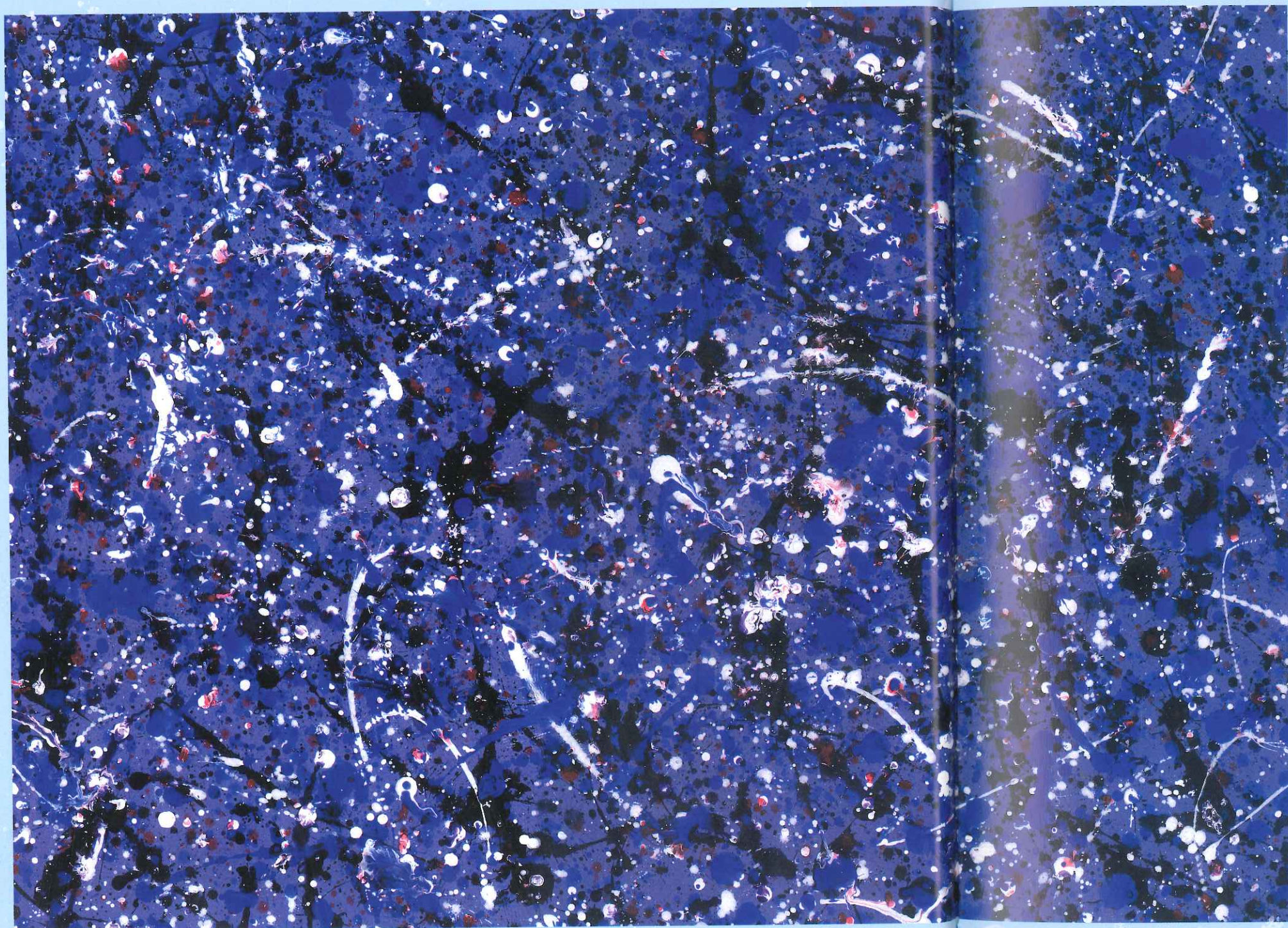
Over Pollock

Jackson Pollock werd in 1912 in de Verenigde Staten geboren. Hij studeerde kunsten in New York en werd al snel een van de toonaangevende kunstenaars van de stad. Hij was zo bekend door zijn rommelige manier van schilderen, dat hij de bijnaam Jack the Dripper (Jack de Druppelaar) kreeg. Hij kwam in 1956 om het leven bij een auto-ongeluk.

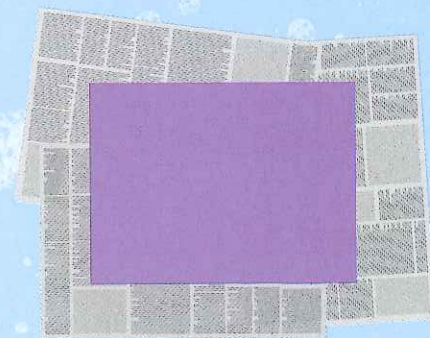
Deze foto laat zien hoe Pollock in zijn atelier aan het werk is.

Spatschilderij

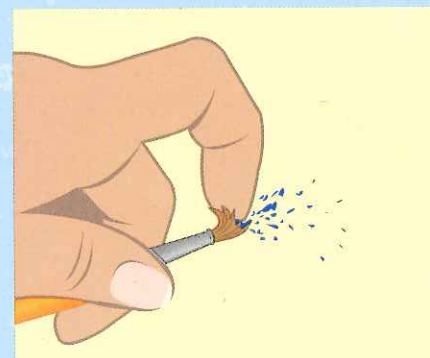
Jackson Pollock was beroemd om zijn schilderijen met spetters en spatten verf. Het wordt een troep, maar het is wel leuk om zelf te proberen.

1. Spreid heel veel oude kranten uit. Leg daarop een dik stuk gekleurd papier.

2. Verdun wat verf zodat ze makkelijk uitloopt. Doop er een penseel in en schud dat krachtig af boven het papier.

3. Voor kleine spatjes doop je een kleiner penseel in de verf. Laat de haartjes boven het papier spatten.

4. Maak grote en kleine spatten in allerlei kleuren, tot het papier helemaal volgespat is.

Schitterende tegels

gemaakt door onbekende kunstenaars in Iran tussen 1250 en 1300

Deze tegels zijn meer dan 700 jaar oud, maar de afbeeldingen zijn nog altijd zo helder alsof ze gisteren gemaakt zijn.

Deze sierlijke tegels vormen een patroon van sterren en kruisen, die zonder kieren in elkaar passen. Dit wordt mozaïek genoemd. Hoewel de vormen van de tegels steeds herhaald worden, geldt dat niet voor de afbeeldingen. Op elke tegel zijn de vogels, dieren en bloemen anders gerangschikt.

Tegels maken

Het maken van tegels is heel speciaal werk. Eerst moesten de kunstenaars de tegels vormen van klei en vervolgens bakten ze ze zodat de klei hard werd. Daarna beschilderden ze de tegels met speciale glazuur (verf voor klei) en bakten ze dan weer, zodat het glazuur ging glanzen. Ze gebruikten allerlei glazuur, ook glazuur vermengd met kleine stukjes metaal. Het is op deze foto moeilijk te zien, maar de stukjes glinsteren in het licht, waardoor een toverachtig glanzend effect ontstaat.

Tegelkunst

In Iran en andere landen in het Midden-Oosten worden heel veel belangrijke gebouwen van binnen en van buiten bedekt met rijk versierde tegels. De versiering is bedoeld als een soort eerbetoon aan het dagelijks leven.

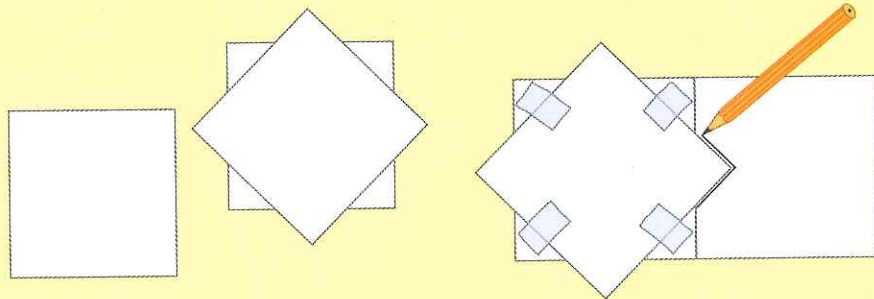
De tegels links zijn gemaakt voor een kamer in een paleis. Tegels voor paleizen hebben vaak ingewikkelde afbeeldingen van dieren, vogels en mensen. Er zijn allerlei manieren van versieren, met schrijf- of geometrische patronen, gebruikt voor tegels op religieuze gebouwen.

Speciaal gemaakte tegels met verfijnde patronen bedekken soms hele gebouwen.

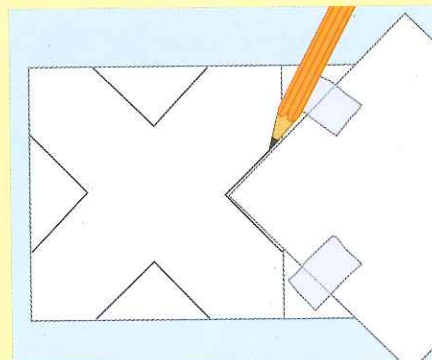
Fonkelende tegels

De schitterende Iraanse tegels werden versierd met speciaal glazuur op basis van glas. Je kunt echter ook een prachtig 'geglazuurd' effect maken door hobbylijm en glitter te gebruiken.

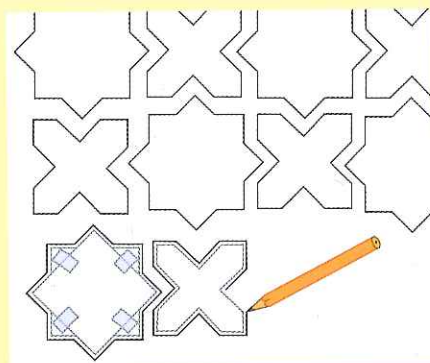

1. Knip drie gelijke vierkanten van karton. Leg twee vierkanten over elkaar zodat een stervorm ontstaat.

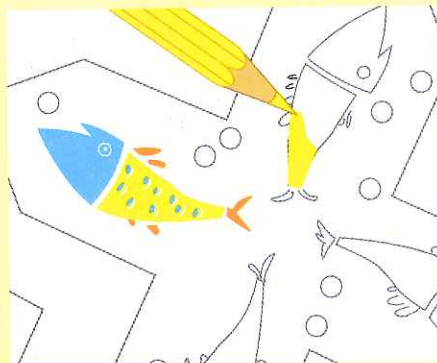
2. Plak de ster aan elkaar. Leg de ster met één kant tegen het derde stuk karton en teken met je potlood rond de punt.

3. Doe hetzelfde met de andere kanten van het vierkant, zodat je een kruis hebt. Knip dit uit.

4. Leg het kruis en de ster op een stuk papier en teken errond. Doe dit tot het hele papier bedekt is.

5. Teken allerlei dieren en planten binnen de vormen. Kleur ze in met potlood of viltstift.

6. Vermeng wat hobbylijm met water en roer er een lepel glitter door. Bestrijk de tegels met de lijm.

Knip, als de lijm droog is, de tegels uit en schik ze zo dat ze een mozaïek vormen.

De 'Strijdende Temeraire'

geschilderd door Joseph Mallord William Turner in 1839

Dit schilderij laat een sleepboot zien die een oud oorlogsschip naar de sloep sleept. Het is echt gebeurd, zoals de volledige titel van het schilderij zegt: De 'Strijdende Temeraire' wordt naar haar laatste ligplaats gebracht om te worden gesloopt, 1838.

De kunstenaar, Joseph Turner, stond onder het publiek dat alles gadesloeg.

Dit was Turners lievelingsschilderij.
Hij weigerde het te verkopen.

Veranderende luchten

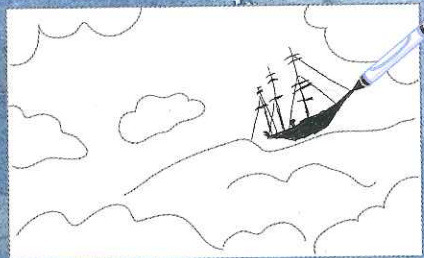
Hoewel Turner zag hoe de *Temeraire* weggesleept werd, schilderde hij niet precies wat hij zag. Hij bracht kleine veranderingen aan om het wat indrukwekkender te maken. Het oude schip was zijn masten kwijt, maar hij tekende ze wel, waardoor het contrast tussen het ranke zeilschip en de plumpe, rokende sleepboot werd aangedikt. En hoewel het allemaal 's morgens gebeurde, schilderde hij het tegen zonsondergang om het een sfeer te geven van iets wat ten einde loopt.

Over Turner

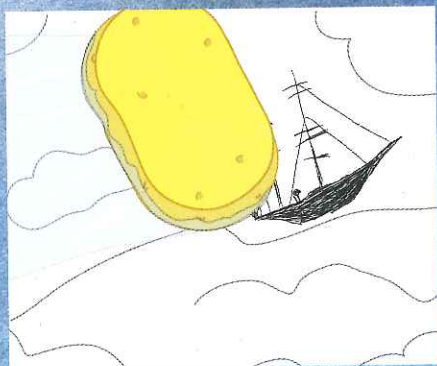
Joseph Mallord William Turner werd in 1775 in Engeland geboren. Als zoon van een kapper stelde hij zijn eerste werken tentoon in de zaak van zijn vader. Hij hield niet van publiciteit. Toen hij beroemd werd, verschuilde hij zich achter een valse naam: Admiraal Booth.

Onstuimige zeeën

Turner schilderde heel veel sfeerbeelden van wolken en zeeën. Hier zie je hoe je je eigen onstuimige zee kunt maken met waterverf, iets wat Turner ook vaak gebruikte.

1. Schets een schip in de storm op een dik stuk wit papier. Kleur het schip in met donker waskrijt.

2. Wrijf dan met een natte spons over het papier. Vermeng vervolgens vaalblauwe en -groene waterverf.

3. Strijk blauwe en groene verf diagonaal over de zee en de lucht. Laat de streken in elkaar overlopen.

4. Vermeng waterverf in donkerder blauw en groen. Breng dit onder het schip en dwars over de lucht aan.

5. Strooi zout over het natte schilderij. Laat alles heel goed drogen en schud dan het zout eraf.

6. Neem een wit pastelkrijt of krijt en teken vlekjes schuim op de golven en striemende regen in de lucht.

Cirkel van modderhanden

gemaakt door Richard Long in 1989

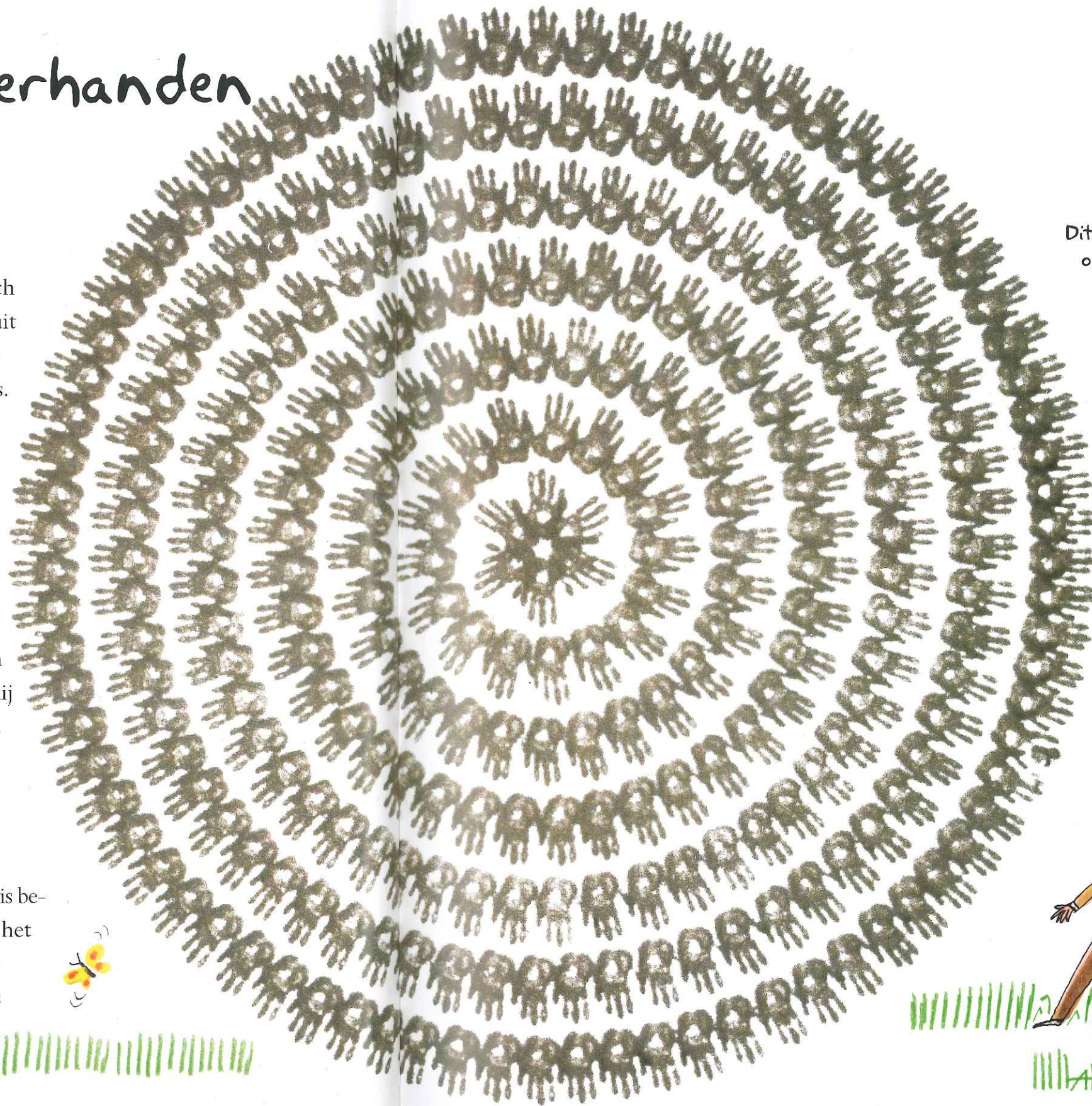
Handafdrukken zijn een van de eenvoudigste, oudste manieren voor een kunstenaar om zich te onderscheiden. Eigenlijk dateert de methode al uit de prehistorie. Dit enorme, moderne schilderij laat honderden afdrukken zien, geschikt in nette cirkels.

Modderbrij

De kunstenaar, Richard Long, maakte dit schilderij nadat hij langs de rivier de Avon had gewandeld. Onderweg schepte hij emmers vol modder, die hij gebruikte om deze handafdrukken te maken op een witgeschilderde muur. De cirkels zijn zo groot dat hij op een ladder moest staan om ze te kunnen maken.

Over Long

Richard Long werd in 1945 in Engeland geboren. Hij is bekend omdat hij kunst maakt met wandelingen over het platteland als uitgangspunt en hij heeft zelfs over de Noordpool en door de Himalaya gewandeld. Soms is de wandeling bedoeld als kunstwerk op zich, soms is het een zoektocht naar bruikbare materialen.

Dit schilderij is gemaakt op de muur van een middeleeuwse hal van het Jesus College in Cambridge, Engeland.

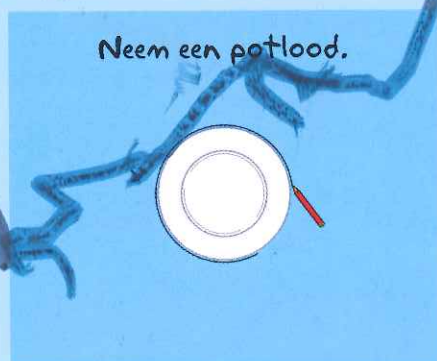

Een van de eerste werken van Long was een wandeling over een strook gras, waarna hij de geplette stengels fotografeerde.

Handafdrukken in cirkels

Richard Long maakte zijn cirkels met handafdrukken rechtstreeks op een muur. Jij mag waarschijnlijk niet op een muur schilderen, dus zie je hier hoe je cirkels met handafdrukken op papier kunt maken.

1. Overtrek een groot bord op een groot stuk papier. Knijp wat vingerverf op een oud bord.

2. Druk je platte hand in de verf. Druk dan je hand op het papier langs rand van de cirkel.

3. Knijp allerlei kleuren verf uit op verschillende borden. Maak meer handafdrukken rond de cirkel.

4. Maak nog een rand met handafdrukken binnen de eerste cirkel. Laat een kleine ruimte tussen de cirkels.

Als de verf droog is, gum je de potloodcirkel weg.

De uitgever bedankt de volgende organisaties en personen voor hun bijdrage en toestemming om materialen te gebruiken:

Omslag: *Sterrennacht* van Van Gogh, zie blz. 8-9. **Blz. 6-7:** *Waterlelies - De morgen* van Monet, zie blz. 48-49. **Blz. 8-9:** *Sterrennacht* (1889) van Van Gogh, olie op linnen, 74 x 92 cm © (2006) The Museum of Modern Art (MoMA), New York / Lillie P. Bliss Bequest / Scala, Florence. **Blz. 12-13:** *De Grote Golf bij Kanagawa* van Hokusai, houtsnede in kleur, 25 x 38 cm © Historical Picture Archive / CORBIS. **Blz. 16-17:** *Wintertaferel* (circa 1608-1609) van Avercamp, olie op hout, 41 x 41 cm © The National Gallery, London. **Blz. 20-21:** *Polichinelle met gitaar* (1920) van Picasso, olie op linnen © privébezit / The Bridgeman Art Library / Erfenis Picasso / DACS 2006. Foto van Picasso en zijn zoon Claude in 1955 © Bettmann / CORBIS. **Blz. 24-25:** *Songye maskers* (19de eeuw) onbekende kunstenaar, beschilderd hout © The Art Archive / privébezit / Dagli Orti (A). *Kubamasker* (19de eeuw) onbekende kunstenaar, beschilderd hout en stro © The Art Archive / privébezit / Dagli Orti (A). **Blz. 28-29:** *Gouden vis* (1925) van Klee, olie en waterverf op papier en karton, 50 x 69 cm © Hamburger Kunsthalle, Hamburg, Germany / The Bridgeman Art Library / DACS 2006. **Blz. 32-33:** *Apen in een oranjeboos* (1910) van Rousseau, olie op linnen, 111 x 163 cm © privébezit / The Bridgeman Art Library. Foto van Rousseau in zijn atelier © Edimédia / CORBIS. **Blz. 36-37:** *Eleven polychrome* (1956) van Calder, vellen metaal, draad en verf © Christie's Images / CORBIS / landgoed van Alexander Calder / ARS, NY and DACS, London 2006. **Blz. 40-41:** *Het verdriet van de koning* (1952) van Matisse, gouache op linnen, 292 x 386 cm © Musée National d'Art Moderne, Centre Pompidou, Paris, France / The Bridgeman Art Library / nalatenschap H. Matisse / DACS 2006. Foto van Matisse © akg-images / Bianconero. **Blz. 44-45:** *Nachttaferel in zwart en goud, de vallende vuurpijl* (circa 1875) van Whistler, olie op hout, 60 x 47 cm © The Detroit Institute of Arts, USN Gift of Dexter M. Ferry Jr. / The Bridgeman Art Library. **Blz. 48-49:** *Waterlelies - De morgen*, midden rechts (1914-18) van Monet, olie op linnen, 200 x 425 cm © Musée de l'Orangerie, Paris, France / Lauros / Giraudon / The Bridgeman Art Library. **Blz. 52-53:** *Vierkanten met concentrische cirkels* (1913) van Kandinsky, waterverf, gouache and zwart krijt, 24 x 32 cm © ARTOTHEK/ADAGP, Paris and DACS, London 2006. **Blz. 56-57:** *Kat* (1747) door Shen Quan, inkt op papier © Christie's Images/CORBIS. *Penseelstreken* van Evelyn Ong. **Blz. 60-61:** *Blauwe danseressen* (circa 1897) van Degas, pastel op papier © Archivo Iconografico, S.A./CORBIS. **Blz. 64-65:** *Het plein* (1948-49) van Giacometti, brons, 59 x 45 x 25 cm © privébezit / Lefevre Fine Art Ltd., London / The Bridgeman Art Library / ADAGP, Paris and DACS, London 2006. **Blz. 68-69:** *prachtig, stevig, dolkomisch, subtiel, roomijsachtig, ruzie, verdraaid met roze verf* (met roze-oranje appelhart) (1995) van Hirst, glanslak op linnen, 214 cm diameter © Damien Hirst, welwillend ter beschikking gesteld door Jay Jopling / White Cube (London). **Blz. 72-73:** *Schorsschildering* van Bulunbulun © Penny Tweedie / CORBIS / VISCOPY, Australië / DACS 2006. **Blz. 76-77:** *Datura* (1932) van O'Keeffe, olie op linnen, 122 x 102 cm © (2006) The Georgia O'Keeffe Museum, Santa Fe / Dono della Fondazione Burnett / Fondazione Georgia O'Keeffe / Art Resource / Scala, Florence / ARS, NY and DACS, London 2006. **Blz. 80-81:** *Lavendelmist* (1950) van Pollock, olie, lak en aluminiumverf op linnen, 221 x 300 cm © National Gallery of Art, Washington DC, USN The Bridgeman Art Library / ARS, NY and DACS, London 2006. Foto van Pollock © Time & Life Pictures / Getty Images. **Blz. 84-85:** *Wandpaneel van tegels met vogels, dieren en figuren, Islamitisch, uit Kashan in Centraal Iran* (circa 1250-1300) van onbekende kunstenaars, 79 x 50 cm © Louvre, Paris, Frankrijk / Peter Willi / The Bridgeman Art Library. **Blz. 88-89:** *De 'Strijdende Temeraire'* (1839) van Turner, olie op linnen, 91 x 122 cm © The National Gallery, London. **Blz. 92-93:** *Cirkels van modderhanden* (1989) van Long, 320 cm diameter, welwillend ter beschikking gesteld door de kunstenaar en Haunch of Venison, foto met vriendelijke toestemming van de Master en Fellows, Jesus College, Cambridge

